UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Decretum Gratiani

Gratianus <de Clusio>

Parisijs, 1542

Secunda, an liceat sponso a sua sponsa recedere? Sol. no[n]: si despo[n]satio sit de presenti.

urn:nbn:de:hbz:466:1-62466

Visual Library

ne terror incutiatur: ſicut dicit Beda de peni. diſtinct. iiij. reuertar.

a S I quis votũ. Sed nunq̄d ſimpliciter vouẽs põt cõtrahere cũ alia q̄ ſimpliciter vouit? Non videtur ꝙ teneat matrimoniũ, cũ neuter poſſit debitũ exigere, pone eos vouiſſe ꝙ nunq̄ꝫ exigerẽt, dico ꝙ bene tenet matrimoniũ, q2 vterqꝫ põt reddere. Sꝫ quõ, cũ reliquus non exigat? Rñ. vterqꝫ eñi ſi ſciat alterũ indigere, nec poſſe exigere, relinq̄ dꝫ cõmiſceri. ꝛ vterqꝫ reddere dicet. Sꝫ q̄d ſi q̄s vouit ꝙ nunq̄ꝫ redderet debitũ ſi vxorẽ ꝯtingeret eũ ducere? ſi poſt ducat, nõ tenet votũ tale ſeruare: q2 preceptũ eſt apl'i de debito reddendo vxori: vt xxxiij. q. iiij. §. apoſtol9. Sed q̄d ſi aliq̄s iurauit ꝙ nũq̄ꝫ cognoſceret aliquã mulierẽ? ſi poſtea duxerit vxorẽ, bene tenet matrimoniũ. nunquid ergo peccat cognoſcendo, cum iurauerit nõ cognoſcere? Dicunt q̄dã ꝙ prima vice peccat, ſꝫ poſt ea nõ: ꝛ iidẽ dicunt ꝙ poſt votum simplex prima vice cognoſcẽs vxorẽ peccat: q2 ſi ſemp peccaret cognoſcẽdo, tale matrimoniũ illicitũ eſſet. ſꝫ hoc nihil eſt: ſed dico ꝙ non peccat cognoſcẽdo, lꝫ ꝯtra iuramẽtum faciat: ſed tunc peccat qñ fidẽ frãgit deo. Uel dic ꝙ talis pmittat ſe cognoſci, et non cognoſcat: ꝛ ſic ſaluabit iuramẽtũ, cum poti9 videatur pati ꝙ agere. Iterũ quero cũ iuramentum ſit de iure naturali, ſicut ꝛ votũ: quia ſicut dñs precepit: Uouete et reddite: ita precepit, reddas dño iuramenta tua. quare votum diſſoluit matrimoniũ, ꝛ non iuramentũ? Ad hoc dico ꝙ iuramentũ non eſt preſtãdum niſi ſubſit neceſſitas: vt. xxij. queſt. j. ita. vnde qui tale iuramentum facit, temerarie iurat. vnde fortius eſt vinculum voti q̄ꝫ iuramentum. ſm nos tamen non eſt queſtio, quia votum de ſui natura non obligat, ſed cõſtitutio circa votum emiſſa.

¶ Quod autẽ. ¶ Caſus. Iſte. §. diuiditur in duas partes. In prima parte dicit Gra. vt ſciamus quorum vouẽtium matrimonia diſſoluantur, recurrẽdum eſt ad. §. ſ. xxvij. diſtin. §. vlti. In ſcda parte determinat. c. illud, q̄ Chriſto. vbi dicit ꝙ non admittit ad penitẽtiã deo deuota que alij nupſerit: niſi vir cui ſe iũxerat, defunct9 ſit. qd ſic intelligit Gratian9, dicẽs ꝙ tunc vir dr̃ ei defunct9, cum ab eius concupiſcentia mentem ſuã ꝛ corpus ex toto alienauerit: ꝛ q̄cũqꝫ hora hoc fecerit, ad penitentiam admittet. Nec hoc eſt cõtrarium dño dicenti per prophetam Ezechielẽ: In quacunqꝫ hora ꝛc. In vtroqꝫ caſu capituli Innocentij: vel in vtroqꝫ caſu contra ius Innocẽtij illius cap. ſ. ea. deuotam.

Margin: Vouentes ſimpliciter an poſſint admitti ad penitentiã.

Margin: Iurãs nunq̄ꝫ mulierẽ cognoſcere, an poſſit poſtea matrimonium ꝯtrahere.

Margin: Matrimonium ſoluitur voto, ſꝫ non iuramento.

I tem Theodorus.

¶ De eodem.

S I quis votũ [a] virginitatis habens ꝛc. Quod autẽ vouẽtes premiſſis authoritatibus iubentur ab inuicem diſcedere, quorum vero coniugia authoritatibus Auguſt. et Theodori ſoluẽda non ſunt: in capitulo de oratione clericoꝝ euidenter oſtenditur[b]. Illud[c] autẽ Innocẽtij q̄ ꝟgines ſacre publice nubentes illo viuẽte cui ſe coniunxerant, ꝓhibentur admitti ad penitentiã: non ita intelligendũ eſt vt aliquo tẽpore excludãtur a penitẽtia que digne penitẽtiã agere voluerint: ſed ꝓhibent admitti ad penitẽtiam que ab inceſti copula diſcedere noluerint. poſt ꝓpoſitũ nanqꝫ ſacre religionis non poteſt[d] deo per penitentiã recõciliari q̄ ad habitum ſue ꝓfeſſionis redire neglexerit. tũc eñi ille cui ſe iunxerat, ei defunct9 erit, cũ ab illius illicitis amplexib9 hec penitus receſſerit: vt iſte ſit ſenſus capituli: Que Chriſto ſpũaliter nubunt, ſi poſtea publice nupſerint, non eas admittendas eſſe ad penitentiã cẽſem9: niſi hi qb9 ſe iunxerant, de mundo receſſerint: eis ſubaudiendum eſt nubẽtib9. tunc enim viri de mũdo recedũt, tũc defunguntur, cũ ab earũ ꝯcupiſcẽtia ipſe penit9 ſe alienauerint: ſicut mũdus ei dicit mortuus quẽ ſuis illecebris non adſtringit, ꝛ ille perhibet mortuus eſſe mũdo, qui nihil in mundo cõcupiſcit. hoc autẽ ſic intelligendũ eſſe, ex ſubſequenti exemplo idem Innocentius oſtendit, dicẽs: Quecunqꝫ viro viuente alteri nupſerit, adultera habeatur: nec ei agende penitẽtie locus concedatur, niſi vnus ex his fuerit defunct9. hoc de derelicta[e] intelligendum eſt: que ſi viuente viro ſuo alteri nubit, adultera eſt: nec ad penitentiã admittit niſi vel primus reuertat in puluerẽ de quo ſumpt9 eſt, vel ſecũd9 ab ei9 copula ceſſando ei moriat, vt dictum eſt ſupra. Quia ergo Chriſt9 cui ſpiritualr̃ nubũt, iam nõ morit, mors illi vltra nõ dominabitur: reſtat vt ille cui ſcdo nubũt, eis moriat. in vtroqꝫ[f] autẽ niſi ſic intelligeretur, eſſet[g] contrari9 dño dicẽti per ꝓphetã: In quacũqꝫ hora peccator cõuerſus fuerit ꝛc. et cunctis interpretibus diuine legis inueniretur eſſe aduerſus. Probatur illud idem authoritate illi9 capituli quo deuota[h] que maritum acceperit, prohibet ad penitẽtiam admitti niſi vel vterqꝫ continẽtiam profeſſus fuerit: vel ille cui ſe iunxerat, de hoc mundo deceſſerit.

Geñ. iij. d.

Rom. vj. b.

Ezec. xxxiij.

¶ Queſtio. ij.

S Equit ſcda q̄ſtio, qua querit an puelle alteri deſponſate poſſint renũciare priori conditioni

b ¶ Oſtẽditur. ſ. xxvij. diſt. §. vlt.

c ¶ Illud. ſ. e. q. ca. que Chriſto.

d ¶ Poteſt. digne tunc q̄s reconciliat deo cum penitet de omni pctõ. de peni. diſt. v. fratres. minus digne cũ penitet de quibuſdã. de pe. di. iij. placuit.

e ¶ Derelicta. G. ſoluit hic ſecũdam partẽ illius capi. q̄ Chriſto. ꝛ male. nõ enim innuitur a cõtrario ſenſu ꝙ illũ poſſet habere virũ cui adultero fidem dedit viuente viro. † extra de eo q̄ duxit in matri. cum haberet. ſolue ergo ſecundam partem prout G. ſoluit primam partem.

† Hoc dic ꝛ hodie itelliges vt legit. et no. ex͂ d eo q̄ du. in matri. c. vl.

f ¶ In vtroqꝫ. caſu. ſ. Innocentij.

g ¶ Eſſet contrarius. Innocentius.

h ¶ Deuota. ſ. e. q. ca. deuotam.

S Equit. ¶ Hec qd diuidit in quinqꝫ partes. In pma intẽdit ꝓbare ꝙ ſponſa ſit vxor, que tamen non eſt niſi ſpe futuroꝝ, ꝛ non re preſentiũ. Scda ibi: His omni-

bus. Tertia ibi: Apparet. Quarta ibi: Sed aliud. Quinta ibi: Quod autẽ. Jo. de fan. Probat hic Gra. quadrupliciter ꝙ inter ſponſum ⁊ ſponſam eſt matrimoniũ. Primo per deſcriptionẽ matrimonij. Scd̃o authoritate Iſidori dicẽt ꝙ cõſenſus facit mr̃imoniũ. Tertio authoritate Jo. chriſ. Quarto authoritate Nicolai q̃ dicit ſolũ cõſenſuz ſufficere ad matrimonium.

¶ Caſus. Hic depingitur .ij. qõ, an ſcʒ deſponſata vni, eo dimiſſo poſſit alij nubere. Cui qõni (vt facilius explicetur) ſubiũgit G. aliã qõ. incidẽtem. ſcʒ vtrũ inter ſponſum et ſponſam ſit cõiugiũ: et allegat ad vtrãqʒ partem huius incidentis, ⁊ eam ſoluit dupliciter. j. e. §. iuxta. ſ. ꝙ inter ſpõſum ⁊ ſpõſam eſt matrimoniũ initiatũ. i. nõ cõſummatũ. vel inter ſpõſum ⁊ ſponſam dicit̃ eſſe matrimonium nõ re preſentiũ, ſed ſpe futurorum. Sed his relictis certũ eſt ꝙ inter ſpõſum ⁊ ſponſam non eſt matrimoniũ ꝓprie ſumptis vocabulis. Spõſus em̃ a ſpõſalibus dicit̃: ⁊ ſponſalia ſunt conuentio ⁊ repromiſſio futurarũ nuptiarum. ff. de ſpon. l. j. Et hanc queſtionem tractat G. vſqʒ ad §. ſed concedatur. ibi de ſecunda queſtione dicitur.

Matrimoniuz an ſit inter ſpõſũ ⁊ ſpõſam.

Spõſaliũ defi- nitio.

et transferre ſua vota ad aliũ? Hic primum vidẽdum eſt an coniugium ſit inter eos? Secundo an poſſint ab inuicem diſcedere? Eos autẽ cõiuges eſſe, ⁊ ex definitione cõiugij, ⁊ authoritate multorum facile probatur. Sũt enim nuptie ſiue matrimoniũ viri[a] mulieriſqʒ coniunctio[b] indiuiduã[c] vite conſuetudinem retinẽs[d]. Iter hos autem fuit coniunctio que indiuiduam vite conſuetudinẽ exigebat, fuit enim inter eos conſenſus, qui eſt efficiens[e] cauſa matrimonij: iuxta illud Iſidori: Conſenſus facit matrimonium.

Item Joannes Chryſoſtomus ſuper Mattheũ.

Matrimoniũ quidem nõ facit coitus[f], ſed voluntas[g]. ⁊ ideo non ſoluit illud ſeparatio corporis, ſed voluntatis[h]: ideo qui dimittit coniugem ſuã, ⁊ aliã nõ accepit, adhuc eſt marit⁹: nã etſi corpore ſeparatus eſt, tamen adhuc voluntate[i] coniunctus eſt.

Cum ergo aliam acceperit, tunc eam plene dimittit. non ergo qui dimittit, mechatur: ſʒ q̃ alteram ducit.

Item Nicolaus papa.

Sufficiat ſolus[k] ſm̃ leges conſenſus eorũ de quorũ quarũqʒ conſenſu ⁊ coniunctionibus agitur: qui ſolus ſi defuerit, cetera etiã cũ ipſo coitu celebrata fruſtrant̃. cum ergo inter iſtos conſenſus intercesserit, qui ſolus matrimonium facit, patet hos cõiuges fuiſſe. Sʒ querit̃, q̃s conſenſus facit matrimoniũ? an ꝯſenſus cohabitatiõis: an carnalis copule, an vterqʒ? Si cohabitationis ꝯſenſus matrimoniũ faceret, tũc frater cũ ſorore matrimoniũ faceret: quod falſum eſt. Item nec carnalis copule conſenſus, q: ſm̃ hoc inter Mariã ⁊ Joſeph non fuiſſet matrimoniũ, quia illa propoſuerat cõtinere. ⁊ hoc in pͥma parte. In ſcd̃a parte dicit̃ ꝙ Maria non fuit rea voti virginalis: ⁊ excuſat eã quia ꝓpoſuerat votũ virginitatis ſub tacita conditione, niſi deus aliter reuelaret. votũ tamen illud ore non expreſſit: deinde diuina reuelatione in carnalẽ copulam conſenſit: ⁊ exinde ſalua virginitate votũ corde conceptũ cum viro penitus expreſſit, ⁊ ſeruauit expreſſum. In tertia parte determinat dicens ꝙ vterqʒ conſenſus ſimul cohabitandi, et indiuiduam vite ⁊c̃. faciunt matrimonium. ſed hoc vltimũ eſt allegatio. Secunda pars incipit ibi: ſi ergo. Tertia ibi: conſenſus ergo. Poſtea. i. poſtq̃. ex corde, ſcʒ votum inter iſtos in themate poſitos. ⁊ ꝙ ipſi ſint coniuges, probat per ſequentia.

a ¶ Viri. Q: in pari ſexu non poteſt eſſe matrimonium. eſt em̃ matrimoniũ quiddã habens ſuum modũ exiſtendi per ſe: ⁊ ſunt due correlationes, ⁊ ita plura.

b ¶ Coniũctio. Animor. j. e. cũ initiat̃. ⁊ j. e. multor.

c ¶ Indiuiduã. Quo ad ꝓpoſitum. perpetuo enim debet contrahi matrimoniũ. xxxij. qõ. ij. ſolet. dicit lex ꝙ dotis cauſa perpetua eſt, q: eo voto datur, vt ſemper apud maritum ſit. ff. de iure do. l. j.

d ¶ Retinens. Supple diuini ⁊ humani iuris cõicatio. ff. de ri. nup. l. j. eiuſdẽ em̃ religionis debent eſſe. C. de iu- de. ne quis. xxviij. qõ. j. caue. Sed obijcitur de matrimonio qd̃ eſt apud infideles: ſi alter non vult ſine contumelia creatoris habitare cũ fideli, diſſoluit̃ matrimoniũ, nõ ergo eſt indiuidua coniunctio. Sed dic ꝙ tunc lex diſſoluit, nõ homo. vt. xxviij. q. ij. quos deus. q: tunc cõtumelia creatoris ſoluit ius mr̃imonij: vt ex̃ de diuor. gaudem⁹.

Matrimoniũ infideliũ bene diſſoluitur.

e ¶ Efficiens cauſa. j. xxix. q. ij. ſi quis ancillam.

f Matrimoniũ. ¶ Coitus. niſi cũ ſpõſalia cõtracta ſunt ſub conditione. tunc em̃ per coitũ recedit̃ a conditione: vt extra de condi. appo. de illis.

g ¶ Sed volũtas. i. volũtari⁹ ꝯſenſus, verbis tamẽ legitimis expreſſus. reqrit̃ em̃ ꝙ ꝯſenſus ſit volũtari⁹, ⁊ nõ coact⁹. ex̃ de ſponſa. cũ locũ. verba em̃ reqrunt̃ quãtum ad eccleſiam: † vt ex̃ de ſponſa. tue.

Cõſẽſ⁹ in mr̃imoniũ ſit voluntari⁹.

† De h⁹ legi. et

h ¶ Sʒ volũtat̃. Vtriuſqʒ interuenient̃: qd̃ fit quando maritus ⁊ vxor ſe abſoluerunt ab exactione reddẽdi debiti cauſa continentie. j. eo. agathoſa. ⁊ in aut̃. vt li. ma. et auie. §. ſi vero ex conſenſu. col. viij.

no. tũc diſſ. re- ctor. et ibi ple- ne dixi.

i ¶ Voluntate. Hoc vult dicere, ꝙ non ſufficit corpore receſſiſſe, ſi mente non receſſerint: vt. ff. de acquiren. poſ. l. iij. §. in amittenda. ff. de capti. et poſt. nihil intereſt. et. ff. de edili. edic. quis ſit fugitiuus. § apud labeonẽ. Hoc autẽ ſcias ꝙ licet dñs aliqs nolit eſſe dñs rei alienius, nõ ideo perdit dominiũ. ſecus eſt in poſſeſſiõe: vt. ff. de acquiren. poſ. ſi quis vi. §. j.

Dñiũ non ita facile p dimitti poſſeſ- ſio.

¶ Cũ ergo. ¶ Caſus. Infert Gra. ex ſupradict; ꝙ inter ſponſum ⁊ ſpõſam eſt matrimoniũ, q: cõſenſus inter eos matrimoniũ facit. Poſtea querit q̃s cõſenſus matrimoniũ facit: an conſenſus cohabitatiõis, an carnalis copule, an vterqʒ. ſi conſenſus cohabitationis matrimonium facit, tũc frater cũ ſorore matrimoniũ faceret: quod falſum eſt. Item nec

k Sufficiat. ¶ Solus. Verba enim tantum neceſſaria ſunt ad probationem: extra de ſpon. tue. et exponunt quidam ſm̃ leges, id eſt ſm̃ canones. Sed vbi ſunt iſti canones? immo potius videtur contrarium per canones. j. xxxij. queſt. ij. ca. vlti. et penulti. Sed dic ꝙ illi canones ſunt. xxix. q. ij. ſi quis. extra de coniu. ſer. cap. j. extra de rap. cum cauſam. Vel dic ſm̃. ll. prout ſonat litera. Sed hec dictio ſolus, non excludit conſenſum parentum: immo tantum alias ſolennitates que fiunt circa matrimonium. q. d. ſolus eorum conſenſus eſt cauſa effectiua matrimonij, ⁊ ideo non ſunt cõtrarie leges ille. C. de nup. nec filiũ. ff. de ritu nup. nuptie que dicunt ꝙ in matrimonio requirit̃ conſenſus parentũ. Sed dic ꝙ req̃rit̃ ex honeſtate, non ex neceſſitate. xxx. q. v. noſtrates.

Cõſẽſ⁹ parẽtũ an ſit in mr̃imo- nio reqꝛẽdus.

† Ad h⁹ xxxij. q. ij. c. vl. ideo.

cit, tunc frater cū ſorore matrimonium poteſt cōtrahere. Si carnalis copule: inter Mariā ⁊ Joſeph nō fuit coniugiū. vouerat em̄ Maria ſe ꝟginē perſeueraturā. vnde ait angelo: Quō[a] fiet iſtud, qm̄ virū non cognoſco. i. me non cogniturā ꝓpoſui. Neq₃ em̄ qꝛ tunc virū non cognoſcebat, neceſſe erat inquiri quomodo poſſet filiuz habere: ſed qꝛ nunq̄ ſe cogniturā ꝓpoſuerat. Si ergo contra ſuum ꝓpoſitū poſtea conſenſit in carnalē copulam, rea facta eſt voti virginalis[b] mente etſi non corpore violati: qd̄ de ea ſentire nefas eſt: ſed ſicut Auguſtinus ait.

Beata Maria ꝓpoſuit ſe ſeruaturā votū virginitatis in corde: ſed ipſum votum virginitatis non expreſſit ore[c]. ſubiecit ſe diuine diſpoſitioni, dū propoſuit ſe perſeueraturā virginē, niſi de⁹ aliter ei reuelaret. cōmittēs ḡ virginitatē ſuam diuine diſpoſitioni, cōſenſit[d] in carnalē copulā non illā appetēdo[e], ſed diuine inſpirationi in vtroq₃ obediēdo. poſtea ꝟo cuz filiū genuit: qd̄ corde ꝯceperat, ſimul cum viro labijs expſſit: et vterq₃ in virginitate ꝑmanſit. Conſenſus[f] ḡ cohabitādi, ⁊ īdiuiduā vite cōſuetudinē retinendi interueniēs, eos coniuges fecit. Indiuidua vero vite cōſuetudo eſt talē ſe in oībus exhibere viro, qualis ipſa ſibi eſt, ⁊ econuerſo. Ad īdiuiduā vite itaq₃ conſuetudinē ꝑtinet abſq₃ legitimi conſenſu viri ⁊ orationi etiā aliquādo non poſſe vacare: nec continētiam profiteri. Quia ergo iſte conſenſus fuit inter eos: patet eos coniuges fuiſſe. Ioānes Chryſoſtom⁹ ſuper Mattheū. ¶ Palea.

Omnis res per quaſcūq₃ cauſas naſcitur per eaſdē diſſoluitur. Matrimoniuz em̄ nō facit coitus, ſed voluntas: et ideo non ſoluit illud ſeparatio corporis, ſed voluntatis ideo q̄ dimittit cōiugē ſuā, et aliā nō accipit, adhuc maritus eſt. nā etſi corpe iā ſeparatus eſt: tñ adhuc volūtate coniunctus eſt. Qū ergo q̄ vnam dimittit, et aliam accipit, tunc plene eā dimittit: nō ḡ qui dimittit, mechaẗ: ſ₃ q̄ alterā ducit. Itē authoritate ꝓbantur eſſe cōiuges. Ait em̄ Ambro. in libro de virginibus.

¶ Cōiugalis pactio, nō ꝟginitatiſ defloratio ꝯiugiū facit.

Cum initiaẗ[g] coniugiū, cōiugij nomen nāciſcitur. nā defloratio virginitatis non facit matrimoniū, ſed pactio[h] cōiugalis. deniq₃ cū mulier cōiungitur viro, coniugiū eſt: nō cū viri[i] admixtione cognoſcitur. Item Iſido. etymologiarum lib. ix. ca. vij.

¶ A prima fide deſpōſatiōis coniuges verius appellātur.

Coniuges[k] verius appellanẗ a prima[l] deſpōſatiōis fide: q̄uis adhuc ignoretur inter eos cōiugalis concubitus. Itē ex cōcilio aphricano. ¶ Palea.

a ¶ Quomodo. Licet hoc interrogaret: non tamen dubitauit de verbis angeli: ſed dubitauit quomō illud poſſet fieri: vt ſint due partes: quo et modo. de modo em̄ dubitauit, non de facto.

b ¶ Uoti virginalis. Sic ergo patet ꝙ Maria non vouerat cōtinētiam: ſed ꝓpoſuerat vouere, et ꝟginitatē cōſeruare, niſi de⁹ aliẗ reuelaret, vel lex prohiberet, vel parentes cogerēt: et inde eſt ꝙ licite potuit contrahere matrimonium deo reuelante ſi vouerat etiam ſolenniter: quia votū fuit ſub conditione. immo quātūcūq₃ abſolutum ſit votuz, ſemꝑ intelligiẗ excepta authoritas maiorꝫ: vt extra de iureiur. venientes. ſiẗ hoc ſub intelligitur, ſi res in eodem ſtatu permaneret. xxij. qō. ij. ne quis. ⁊. ff. de ſolu. l. cum quis. et hoc ſi tibi ꝟuatur fides. extra de iureiu. ꝑuenit. et hoc ſi numerauit pecuniā: vt. C. de nō nume. pecu. indubitati. et honeſte et poſſibiles: vt extra de iureiur. quemadmodum. et al's poſui. xxij. q. vlt. c. vno.

c ¶ Ore. Expreſſio enim oris in voto multuz opatur: vt ex̄ de vo. et vo. re. literaturā. arg. ꝭ. e. duobus. i fine. arg. de pe. diſtin. j. magna. in prin. videtur tamē ꝙ quo ad deum nō ſit neceſſaria oris cōfeſſio. xxij. q. v. humane. et ca. cauete. et xiiij. q. v. ſi qd. ſed tamen ſecus eſt in voto tacito q̄₃ expreſſo. nam dicit. l. ꝙ ſi legaui tibi decem ſi volueris: tale legatū nō tranſmittes ad heredes niſi primo expreſſeris te voluiſſe: ſecus vero eſt ſi legauero tibi. x. pure: qꝛ illud trāſmittes. ff. de leg. j. ſi ita legatū ſit. §. illi ſi volet. immo nec votum diciẗ conditionale vbi conditio ſubintelligiẗ: vt. ff. de condi. et demon. conditiones que. Joan.

d ¶ Conſenſit. ꝭ. e. priuſq̄₃.

e ¶ Appetendo. argu. ꝙ aliquis conſentit in aliquid: nō tamen vult illud fieri. viij. q. j. audacter. Uel dic ſicut in glo. ſic ergo patet.

f ¶ Conſenſus. id eſt maritalis affectus.

Cum initiaẗ. ¶ Caſ⁹. probat in hoc ca. Ambro. ꝙ ſi matrimoniali conſenſu mulier cū viro iūgaẗ, matrimoniū eſt inter eos, etſi carnalis cōmixtio nō interuenerit, vel defloratio ꝟginitatꝭ.

g ¶ Cū initiatur. i. incipit et exiſtit. Ex hoc ſumpſit G. ſuā diſt. ſc₃ matrimoniū aliud initiatum: aliud cōſummatuz. Sed tu dic ꝙ hoc refertur ad actus qui conſiderātur circa matrimoniuz. nam ꝑmo cōſentit, poſtea cognoſcit. vel initiatur quo ad ſignificationem: vt dicemus. ꝭ. e. qua propter. nō quo ad ſui eſſentiam: cuz matrimoniū ſacratiſſima res ſit. ⁊ q̄₃ cito eſt ꝑfectū ⁊ conſummatuz quo ad ſui eſſentiā: nec recipit ſectionē nec interſtitia tēporum. — Matrimoniuz eſt res ſacratiſſima.

h ¶ Pactio. i. ꝯſēſus de preſenti.

i ¶ Non cū viri. arg. ꝯ ex̄ de eo qui dux. in matrimo. ſignificauit. nam ibi dꝛ ꝙ copl'a carnaẗ facit m̄rimoniuz ſ₃ illd̄ referas ad preſūptionē. ff. de do. inter vi. ⁊ vxo. cum hic. §. ſi mulier. ff. de ri. nup. l. iiij.

k ¶ Coniuges. ¶ Cōparatiuus ꝓ poſitiuo. vl' veri⁹. i. ſācti⁹ ⁊ honeſti⁹ q̄₃ a coitu, ſicut inter Mariā et Joſeph: ar. xxxiij. q. v. quod deo.

l ¶ Prima. Dicit h. ꝙ vna ē fides q̄ vir vxori ⁊ ecōuerſo d₃ mutuā ꝟuitutē, et ēt caſtitatē. ſm̄ hoc expone ꝑma fide. i. ꝑmo a fide deſpōſatiōis. Alij dicūt ꝙ due ſunt fides. Prima eſt q̄ ei d₃ caſtitatē: ar. xxviij. q. j. caue. Scd̄a q̄ mutuā ꝟuitutē ei d₃: ſ₃ hoc nō niſi poſt duos mēſes. et — Fides inter cōiuges ē duplex.

Luce .i.

de conuer.coniu.ex publico.⁊ ſm priorem expoſitionem ex prima vtrūq debet, vt prediri. vnde ſm eos primus coitus neq eſt gratuitus. nam ſtatim poſt cōſenſum mutuum de preſenti tenetur reddere debitum petenti. ſ habet tamen aliter exceptionem vſq ad duos menſes, per predictā decre. niſi dicatur aliud ſpeciale de duob⁹ diebus vel vno. xxx. q. v. ſpōſus.ſ.e. inſtitutū. hoc tamen eſt certum ꝙ poſt primū coitum ſtatim iure ſeruitutis petitur coit⁹ quandocūq placuerit. Joannes.

e ¶ Nullum diuortiū. Immo inſeparabilis coniunctio animoꝝ.ſ.e.§.ecce.contra ibi dicitur, inter Mariā ⁊ Joſeph fuit diuortiū. ſed ibi improprie fuit diuortium, ſcilȝ corporalis ſeparatio cauſa honeſtatis tantū facta. Proprie autem diuortium eſt ſeparatio corporalis que cauſa delicti fit.

ſ ad h⁹ facit qđ nota.ſ. xxxvj.q j.ca.ij. in fine.

Diuortium ꝗd proprie ſit.

Quod conditio interpoſita non valeat, ex concilio Aphricano probatur.

Item. ¶ De eodem. Palea.

Quicūq ſub cōditionis noīe aliquā deſponſauerit, et eā poſtea relinquere voluerit, dicimus ꝙ conditio frangatur, ⁊ deſponſatio irrefragabiliter teneatur.

Item Augu. de bono coniugali. ¶ De eodem.

Coniunx vocat[a] a prīa deſpōſatiōis fide, quā concubitu non agnouerat Joſeph, nec fuerat cogniturus: nec perierat, nec mendax manſerat coniugis appellatio, vbi nec fuerat nec futura erat carnalis vlla commixtio. propter quod fidele[b] cōiugium ambo parētes Chriſti vocari meruerunt: nō ſolū illa mater, verūetiā ille pater ei⁹, ſicut ⁊ cōiūx mrīs ei⁹ fuit: vtrūq mēte, non carne. Item in eodem.

¶ Triplex bonū cōiugij fuit in parentibus Chriſti.

Omne[c] itaq nuptiarum bonū impletū eſt ī ipſis parētib⁹ Chriſti, ꝓles, fides, ſacramentū[d]. prolē cognoſcimus ipm dn̄m. fidē, quia nullum adulteriū. ſacramentū, qꝛ nullū diuortium[e]. ſolus ibi nuptialis ꝯcubit⁹ nō fuit: qꝛ ī carne pctī fieri nō pōt[f] ſine pudēda cōcupiſcētia carnis, ꝗ accidit ex pctō: ſine quo vere cōcipi voluit qui futurus erat ſine pctō. Itē in Deuteronomio ꝑcepit dn̄s Moyſi dicens: Si quis ſpōſam alterius in agro oppreſſerit, morte moriatur[g] quia vxorē alterius violauit.

Item in legibus principum ſponſa iubetur lugere[h] mortē ſponſi tanꝗ viri ſui.

Itē in canonibus inuenitur.

¶ Frater ſpōſam fratris poſt eius mortē ducere nō poteſt.

Si qs[i] deſpōſauerit ſibi aliquam: ⁊ preueniente mortis articulo eam cognoſcere nō potuerit: frater eius nō poteſt eam ducere in vxorem.

Item Grego. Mauricio imperatori ob quēdam comitem qui nepotis ſui mortui deſpōſatam durit vxorem.

Qui deſpōſatam puellā primi ſui accepit in cōiugiū, anathema ſit ipſe ⁊ oēs conſentientes ei: qꝛ ſm legem dei mori decernit. ¶ Nā diuine legis eſt mos ſponſas ap-

Mat. ij.d.

Deut. xiiij.d.

Deut. xxij.d.

Rom. vij.a.

Coniūx. ¶ Caſus. Dicitur hic ꝙ Maria habuit verum nomē cōiugis, ⁊ nō mendax: quaȝ Joſeph non cognouerat, nec fuerat cogniturus: qui fuit pater Chriſti, et maritus matris eius: ſed vtrūq fuit mēte et nō carne. Uocatur, beata virgo. Non agnouerat, Joſeph.

a ¶ Uocatur. ſ. xxxiij. diſt. ca. vlt.

b ¶ Fidele .i. ex fide: nō tamen vſu carnis cōſiſtebat.

Omne itaq. ¶ Caſ⁹. Dicitur h ꝙ in nuptijs Marie et Joſeph fuit omne bonum nuptiarū: ſcȝ proles, fides, et ſacramentū. Proles ſcilicet Chriſtus. Fides caſtitatis. Itē ſacramentū: qꝛ inter eos fuit inſeparabilis cōiunctio aīoꝝ: ⁊ inter eos nullum diuortium interuenit: ſolū carnale cōmerciū defuit inter eos: qđ ſine peccato fieri nō poterat: ſine quo ipſuȝ decuit naſci ⁊ qui ſine pctō erat futurus. Sequens cap. pōt intelligi nō ſolum de ſpōſa de pn̄ti, ſed etiā de ſponſa de futuro: ⁊ tūc interuenit publice honeſtatis iuſtitia.

Matrimonij bona ſūt tria ꝗcꝗd dicat Sādulph⁹

c ¶ Omne. Sandulphus dicit duo tantū eſſe bona matrimonij.ſ. fidem ⁊ prolem: ſed ipſum ſacr̄m non eſſe bonum matrimonij, niſi trāſitiue intelligatur. i. bonū quod eſt matrimoniū: quia ſacramētum matrimonij (vt dicit) nihil aliud eſt ꝙ ipſum matrimonium. Sed dic ꝙ ſacramentum matrimonij dicitur hic inſeparabilis coniunctio animoꝝ: vel etiam mutua ſeruitus: quoꝝ vtrūq eſt bonum matrimonij. ſine his aūt bonis matrimonium contrahi non poteſt: poſtea vero ſine his eſſe poteſt.

Matrimoniuȝ ad tps nō ꝯhit

d ¶ Sacramentū. i. inſeparabilitas. ad tps em̄ non pōt ꝯhi matrimoniū: vt. xxxij. q. ij. ſolet. ſicut nec filium adoptare ad tempus poſſum. ff. de adop. l. ſi quis. Joan.

f ¶ Non poteſt. Hic colligit ꝙ coitus non pōt eſſe cū vxore ſine peccato argu. xxxiij. q. iiij. vir cū propria. Argu. contra. xiij. diſ. neruι. De hoc dicem⁹. xxxiij. qō. iiij. vir cum propria.

g ¶ Moriat. xxxiij. q. ij. nō ſatis.

h ¶ Lugere. i. intra tps luctus non contrahere, ⁊ inſignia luctus deferre. Et ē multiplex cauſa quare prohibetur ꝯtrahere intra tēpus luctus: ne fiat ꝑturbatio ſanguinis, ꝓpter incertitudinem: qꝛ neſciret cui part⁹ illo tpe edit⁹ aſſcriberetur. arg. ff. de his qui notā. infa. liberoꝝ. ⁊. C. de repu. conſenſu. Altera eſt maritalis reuerentia. argu. C. de ſecun. nupt. l. ij. Tertia eſt ne qua cauſa maligne ſuſpicionis preſtetur ſecūdo viro. in auten. de reſti. et ea ꝗ parit. §. vlti. colla. iiij. tempus autem luctus eſt. xij. menſium. C. de ſecun. nupt. l. ij. hodie diminutus eſt feminis luctus iſte. nō enim cōpellitur triſtem habitū deferre. C. de his qui not. infa. decreto.

mulier intra tps luctus cert' et cauſis ꝯhere ꝓhibetur.

Spōſa non eſt vxor.

i Si quis. Hoc ca. intelligitur de ſponſa de preſenti ſ aliter nō faceret ad propoſitum: qꝛ ſponſa de futuro non eſt vxor. qđ tamen ſequitur ꝙ non poſſit duci a fratre, obtinet etiā in ſponſa de futuro: dum tamen poſt vij. an. facta ſit deſponſatio: alˀs ſecus. ex̄ de deſpon. impube. literas. et ca. acceſſit. et hoc caſu eſt impedimētum publice honeſtatis iuſtitia, ſ nō affinitatis: quia illa non eſt niſi interueniat carnalis copula. ſ. e. c. lex diuine.

ſ Que quidē ipe dicit impedimētum: et dicit: nō pꝫ ſed qđ lex et no. cū ꝗ ſū.

Qui deſponſatam. ¶ Caſus. Hoc capit. diuiditur in tres partes. In prima parte dicitur ꝙ nullus ducat in vxorem ſponſam alterius, nec conſentiat ducenti: alioquin excommunicetur. In ſecunda parte dicitur ꝙ nomine ſponſe intelligitur vxor: quod probat Gregorius primo per euangeliū: ſecundo per Deuteronomium. In tertia parte oſtendit ꝙ nec conſanguineam, nec affinem debet quis ducere in vxorem. Secunda ibi: cum.

Uoluntas ver[…] ſpōſa laque ſit nul[…]

Nam diuine. Tertia ibi: Et.j.eo. Non que verba ſunt Gregorij. Uxor erat.i.carnaliter cognita. A parentibus fieri,id eſt coniungi et tradi ſponſo. Uxor,id eſt carnaliter cognoſcenda.
a Moriatur.xxxiij.queſt.ij.non ſatis.
b Iā vxor erat. id eſt carnaliter cognita.et ſūt verba Gregorij.

Mat. i.d.
Deut. xxij.d.

Additur ⁊c. Caſus Dicitur hic q preter tres ſpēs mr̄imonij poſitas.j.xxxvj q.ij.tria. cuiꝰ pars eſt hoc ca.additur hec quarta ſpēs.ſ. cū q̄s mortua vxore ſua vxorem accipit non repudiatā vel deſpōſatam alteri,ſed abſolutā. Idē dr̄ de muliere q̄ ſi viuēte viro ꝯiūgeret adultera eſſet: vt ꝑbatur authoritate Pauli.
c Addit̄.hoc capi.continuatur illi.xxxvj.q.ij.tria.⁊.c.nullus.
d Cū altero viro. Non cōſanguineo prioris.
SI q̄s vxorem. Caſꝰ. hoc ca.et ſequens poſſunt itelligi de ſpōſa de preſenti, vel de ſponſa de futuro.et ſcd̄m hoc erit ibi publice honeſtatis iuſtitia. Seq̄ns .§.allegat̄ ammodo pro parte contraria.

Rom. vij.a.

e Deſponſauerit. Uidetur ergo q alterū iſtoꝝ per ſe ſufficiat ad hoc q ſit matrimoniū ⁊ ita per arras ꝓbantur ſponſalia. Sed dicēdum: vel.i.etiā ſubarrauerit precedente deſponſatione. Uel dic q alterū ſufficit: quia et ſi ſubarrat,licet non cōſentiat,preſumit̄ pro ſponſalibus et matrimonio,donec ꝓbet̄ cōtrariū.arg.xxvij.diſt. quod interrogaſti.et.xxx.q.v.noſtrates.et capi.femine. nec refert an ṽbo vel facto declaret q̄s voluntatē ſuam. xliij.diſt.ca.j.fit autem hec ſubarratio per immiſſionem annuli,licet non conſentiat ſemper: quia eſt ſignū amoris. Dicitur de hoc.xxx.q.v.noſtrates.⁊ ca.femine.

Voluntas verbo aut facto declarari pōt.

f Subarrauerit.ex̄ de preſump.illud.contra.
g Ducere.i.carnaliter cognoſcere.
h SI quis. Aliis. Puta frigiditate vel ex maleficio.et ita idem iuris eſt ſiue deſponſatio interueniat de ſolo facto,ſiue de iure. et ita ſi quis deſponſauit conſanguineā ſuam vel aliquā aliā cū qua ipſe cōtrahere non poſſit,et ſeparet̄ ab ea,nullus de conſanguinitate ſua eam ducere pōt. et ita monachus poterit impedire conſanguineos ſuos,licet frigidus natus ſit.qd̄ concedit Hug.et hoc ſatis poteſt concedi q ſiue ſit monachus,ſiue frigidus,ſiue deuotus,ſiue ſectus: q ſponſalia illius impediūt matrimonium.argu.extra de ſpon.ad audientiā. nā ꝓpter deſpōſationem que nulla eſt notat̄ q̄s infamia. ff.de his q̄ not.infa.q̄d ergo.§.cum aūt.ex̄ de biga.nuper.vnus tn̄ caſus excipit̄,quando infra ſeptēniū facta eſt deſponſatio.ex̄ de deſpō.impu.acceſſit. Item in alio caſu nō impediunt ſponſalia de facto ſequens matrimoniū: vt ex̄ de eo qui du.in mr̄i.ſignificauit. Sed q̄ ratio eſt quare ſpōſalia que nulla ſunt, impediunt matrimonium? Et pōt dici ſufficere ita ſcꝑtuꝫ eſſe: vel ideo quia q̄nq3 probaret̄ monachus q̄ non eſſet in rei veritate: vel frigidus: et ita eſſet ibi periculum. nec eſt cōtra,extra de ſpōſa. inuenis, nam ibi poſt ſeptēnium tentauit ⁊c.

Ubi videt̄ Innoc. hāc ſniam approbare: tn̄ ſub dubio forte: ſꝫ ibi Uin. hꝰ reprobat indiſtincte.

Spōſalia que ſūt nulla,īpediūt matrimonia.

pellare cōiuges. vn̄ in euangelio dr̄: Accipe Mariam coniugem tuā.et illud in Deuteronomio: Si q̄s cuiuſlibet hoīs deſponſatam puellam in agro vel in quolibet loco oppreſſerit, vel abduxerit in domum ſuā, moriatur[a]: q2 vxorē proximi ſui violauit: non que iam vxor erat[b],ſed q̄ a parentibus vxor fieri debebat. Et infra. Sicut nulli chr̄iano licet de ſua cōſanguinitate vel quā cognatus ſuus habuit,in matrimonium aſſumere: ita et de conſanguinitate vxoris ſue.

Item Hieronymus.

Uxore mortua licet viro aliam ducere: ſed non repudiatam vel deſponſatam.

ADditur[c] aliud quartū coniugiū legitimū: dū mortua fuerit vxor cuiuſlibet licet illi accipere aliam: ſed nō repudiatā, nec deſponſatā viro: ſꝫ liberā. Sic̄r debet ⁊ mulier. vnde et Paulus ait: Mulier que ſub viro eſt: ligata eſt ſub lege viri quandiu viuit vir eius. Uiro igitur viuēte vocatur adultera ſi iūcta fuerit alij viro. Si autem mortuus fuerit vir eius, liberata eſt a lege viri: ita vt nō ſit adultera ſi cōiuncta fuerit cum altero viro[d].

Item Gregorius.

Poſt mortem alicuius nullus de eius conſanguinitate ſponſam accipiat.

SI q̄s vxorem deſpōſauerit[e], vel eam ſubarrauerit[f], q̄q̄ poſtmodū preueniente die mortis eiꝰ nequiuerit eam ducere[g] in vxorem: tamen nulli de conſanguinitate eius licet accipere eā in coniugio. qd̄ ſi inuentū fuerit factū ſeparetur omnino. Item Julianus papa. De eodem.

SI quis deſponſauerit vxorem vel ſubarrauerit, et ſiue preueniēte die mortis, ſiue irruentibus alijs[h] cauſis minime eam cognouerit: neq3 eius ſupſtes frater, neq3 vllus de ꝯſanguinitate eiꝰ eādem ſibi tollat in vxorem vllo vnq̄3 tp̄e. His oībus authoritatibꝰ ꝓbant̄ iſti eſſe cōiuges. Sed Aug. teſtat̄ cōtra dicēs.

Nō eſt inter eos mr̄imoniū q̄s nō copulat cōmixtio ſexus.

NOn eſt dubiū illā mulierem nō pertinere ad mr̄imoniū[i] cum qua cōmixtio ſexus non docetur fuiſſe.

Item Leo papa.

Illa mulier nō pertinet ad matrimonium cum qua nō celebrat̄ nuptiale miniſterium.

His oībꝰ. Hec eſt ſecūda pars.q. in qua ꝓbat q non ſit vxor ſi carnis cōmixtio nō interueniat. nā ſi eēt vxor non poſſet intrare monaſteriū illo inconſulto. ſpōſa poteſt viro etiam contradicente ⁊ inconſulto. ⁊ hoc probat per.xix.cap. Jo.

ij.ps.

NOn eſt dubium. Caſus. Cardinalis legebat hoc ca.de arcta.ſed h.et Beneuen.intelligunt hoc ca. de qualibet matrimonialiter ducta.et quod dicit̄ ibi non pertinere ad matrimonium.i.ad aliquod vel quodlibet ſacr̄m mr̄imonij: quod ſigt̄ cōiūctionē chr̄iſti ⁊ eccleſie q̄ coniunctio facta fuit in vtero virginali. Sequēs capi.exponit illud ca.non dubium. Sequitur poſtea quedā palea q̄ ſic incipit: Lex diuine. q̄ in ſcholis nō legitur. Et §. qui poſtea ſequitur, ſcꝫ Item apl̄s. planus eſt.
i Ad matrimonium. quia habet in ſe ſacr̄m cōiūctionis chr̄iſti ⁊ eccleſie ⁊ aīe fidelis ad deū per charitatem. J.ea.capi.ſeq.extra de biga.debitum. Quidam intelligunt hoc capi. de arcta: et exponunt non fuiſſe.i.eſſe non potuiſſe propter arctationem. Joan.

Cum ſocietas[a] nuptiarum ita a principio ſit inſtituta vt preter cōmixtionē ſexuū nō habeant in ſe nuptie cōiunctionis xp̄i ⁊ eccl'ie ſacramentum[b]: non dubiū eſt illam mulierē non pertinere ad matrimoniū cum qua docet non fuiſſe nuptiale[c] miniſterium.

Benedictus ſeruus ſeruoꝝ dei N. ſalutem ⁊c̄. Palea.

Lex diuine cōſtitutiōis aplicā cathedraʒ toti⁹ poſuit orbis terrarū magiſtrā vt qcq̇d vbiqꝫ locoꝝ dubitat ab ea ratio eiuſdē requiratur. affat⁹ eſt autē nos ſuis literis eiuſdem cathedre poſſeſſoreʒ ac ꝑcūctatus eſt q̇dā veſtras noīe Joānes ꝓ connubio filie ſue ſupſtitis cui⁹ ſoror defuncta cuidam iuueni Stephano noīe ſimplicib⁹ verbis fuerat deſponſata: et anteqꝫ ad nuptias ꝑueniret, morte preuenta: vtrū ſcilꝫ cum eodē iuuene poſſit m̄rimoniū celebrari ſuperſtitis filie necne. nāqꝫ teſtatus eſt hui⁹ rei rōnē apud vos haberi ambiguā. quā deo docēte reddim⁹ his v̄bis certiſſimā: ꝓtoplaſt⁹ ille radix ⁊ origo nr̄a detractā ſibi coſtam in mulierē videns formatā, ꝓphetico ſpū inter alia ꝓtulit: Propter hoc relinquet homo patrem et matrē, et adherebit vxori ſue: et erūt duo in carne vna. q̇bus v̄bis innotuit nō aliter virum ⁊ mulierē poſſe fieri vnam carnē niſi carnali copula ſibi cohereāt. Qui ergo nequaqꝫ mixt⁹ eſt extranee mulieri federe nuptiali: q̄ pacto ꝑ nuda ſpōſiōis v̄ba poſſūt vna caro fieri nullaten⁹ valemus intueri. Propinquitas eīn̄ ſanguinis verbis d̄r: nō v̄bis efficit. ſed neqꝫ oſculū parit ꝓpinquitatem q̄ nullam facit ſanguinis cōmixtionē. qm̄ v̄o ita prorſus ſeſe habꝫ res Joānis iſtius vt velit ſecundā filiā nuptijs copulare cui primā iam decreuerat deſponſare: cenſura aplici magr̄at⁹ mādamus hoc abſqꝫ vllius criminis vitio poſſe fieri ſi vtriuſqꝫ partis ſederit volūtati. nā cur ꝓhibeatur q̄ ꝓhibendū nūqꝫ ſancta ſcriptura declarat? Sed neqꝫ mūdane leges connumeratis perſonis q̄ inter ſe nuptias nō contrahunt, de hmōi aliq̄d dicūt. ne ḡ abnegetis q̄ negandum nulla rōne decreuimus.

Itē apl's[d] p̄cepit vt vxor reddat debitum viro, ⁊ vir vxori: niſi forte ex cōſenſu ad tēpus vt expeditius vacēt orōni. vn̄ dat itelligi ꝙ ſine cōſenſu alterius nō lꝫ alteri vacare orōni.

Item propoſitū melioris vite vir ſumere non pōt ſine cōſenſu vxoris, ⁊ econuerſo. Unde Greg. ſcri. Tenticie patricie.

Cauſa religionis coniugia ſolui non debent.

Sunt q̄ dicūt religionis gr̄a cōiugia debere diſſolui: verū ſciendum eſt ſi hoc lex humana[e] cōceſſit, lex tn̄ diuina[f] ꝓhibuit. ꝑ ſe eīn̄ veritas dicit: Quos deus cōiūxit, homo non ſeparet: qui etiam ait. Non licet dimittere vxorem, excepta cauſa fornicationis. quis ergo huius latori[g] legis contradicat? ſcimus quia ſcriptum eſt. Erunt duo in carne

---

Matrimoniuꝫ iter abſentes ꝯ̄hitur.

a Cum ſocietas. Si matrimonium ſe habet ad inſtar ſocietatis. arg. extra de ſpon. preterea. poteſt ergo matrimonium contrahi per abſentes: ſicut ⁊ ſocietas. ff. pro ſoc. l. iiij. argu. xxx. q. v. nec illud. ⁊ ad inſtar ſocietatis ſe habet extra de ſpon. preterea. Et eſt argu. ꝙ matrimoniū nō fuit inſtitutuꝫ per illa v̄ba: Hoc nunc ⁊c̄. ſed per illa que ſocietatē deſignāt. Propter hoc relinquet homo patreꝫ et matrem ⁊ adherebit ⁊c. et ita intelligitur illud ca. extra de dona. inter vi. et vxo. ſignificauit. vbi dicitur ꝙ ea que lucrant vir et vxor, cōmuniter obueniūt eis. et eſt ſimile. ff. rerum amot. l. j. vbi dicitur ꝙ vxor domina eſt ⁊ ſocia rerū ipſius viri. ſed domina dicitur, quia non pōt agi furti, licet furtum committat.

Sponſalia et m̄rimoniū denotant duplex ſacr̄m.

b Sacramētū. duo ſunt ſacramēta, vnum dei ⁊ anime, aliud chriſti et eccleſie. Dei ⁊ anime in ſponſis: chriſti, ⁊ eccleſie iter virum et vxorē: vt. j. e. in omi. ⁊ ex̄ de biga. debitum.

c Nuptiale miniſteriū. id eſt carnis cōmercium.

Item apoſtol⁹.

Palea que h̄ ſolet eſſe, eſt contraria his que dixim⁹ ſ. eo. ſi quis deſpōſauerit. ſed loquit cū pater ꝓmiſerat filiā illi: ſed ille non deſponſauerat eā. ⁊ quod d̄r deſpōſata. i. promiſſa ſimplicibus verbis patris illa non cōſentiente. Et hoc colligitur ex eo q̄ d̄r circa finē, decreuerat deſponſare: vt infra ſeptenniū deſponſauerat.

Nec tacite, nec expreſſe. ſic videtur itelligere Innoc. ꝓut nota. ex̄ d deſpō. impu. ca. j. q̄ dic vt extra lib. vj. e. tit. ſi infantes. §. porro. cū duobus. §. ſeq.

d Itē apoſtol⁹. Ab hoc loco vſqꝫ ad. §. ecce. allegat ꝙ neuter coniugum ſine conſenſu alterius poteſt tranſire ad religionē. exinde vſqꝫ ad. §. cum ergo Maria. probat ꝙ vterqꝫ ſponſorum poteſt. Et ex his cōcludit ibi ꝙ inter ſponſum et ſponſam non eſt coniugium.

Item propoſitum. Caſus. Adhuc probat Gratianus inter ſponſum et ſponſam non eſſe matrimonium. Quod ſic probat. Nam vir ſine conſenſu vxoris non poteſt ingredi religionem. Et hec eſt propoſitio quam probat vſqꝫ ad. §. ecce. Sed ſponſus hoc facere poteſt: vt in. §. ecce. Et hec eſt aſſumptio quā ꝓbat vſqꝫ ad. §. cum ergo. ibi concludit inter ſponſū ⁊ ſpōſam non eſt matrimonium.

Sunt q̄ dicūt. Caſ⁹. Hoc capit. diuiditur in duas ptes. In prima parte Greg. reprehendit quoſdā qui dicebāt matrimonia propter religionē poſſe diſſolui: q: lex humana hoc ꝑmittebat: ſed dicit Grego. hoc nō eſſe verū: quia etſi lex humana concedat, lex tamen diuina hoc ꝓhibet. Q̄d probat duabus authoritatibus. domini. Nam cum vir ⁊ vxor ſint vna caro non debet alter ad religionem tranſire, et alter in ſeculo remanere. In ſecūda parte dicitur ꝙ ſi ex cōſenſu ambo eligant continere, et vitam ducere religioſam cauſa maioris meriti, vel ꝓpter emendatione preteriti delicti hoc facere poſſūt, ſicut multi ſancti fecerūt. ſine conſenſu autem vtriuſqꝫ hoc fieri non poteſt. quod ꝓbat authoritate Pauli ad Corithios. Secūda ibi: Si vero. — j. Cor. vij. a.

e Humana. in aut. de nup. §. diſtrahūtur. col. iiij. — Mat. xix. a.

f Diuina. ſ. diſtin. x. ca. j.

f Diuina. que tunc demū locū hꝫ cū carnalis cōiunctio vna caro eſt. ex̄ de cōuer. coniug. ex publico. — Gen. ij. d.

g Latori. id eſt Chriſto: cui nullus reſiſtere poteſt. xj. q. iij. ſecundum. xix. q. ij. due. Joan.

vna[a]. Si ergo vir et vxor vna caro ſunt, ⁊ religionis cauſa dimittit vir vxorē, vel mulier virū in hoc mundo remanētem, vel etiā fortaſſe ad illicita vota migrantē: q̄ eſt iſta ꝯtrouerſia, in qua vna[a] ⁊ eadē caro ex parte trāſit ad cōtinētiā, ⁊ ex parte manet in pollutione[b]? ¶ Si ꝟo vtriſqȝ cōueniat ꝯtinētē vitam ducere, hoc q̄s audeat accuſare: cū certū eſt ꝙ oīpotēs deus q̄ minora[c] cōceſſit, maiora[d] non ꝓhibuit: duob⁹ eñ modis ſancti viri etiā a licitꝭ abſtinere ſolēt. aliquando vt merita apud deū oīpotentē ſibi augeāt, aliquādo vt anteacte[e] vite culpas detegāt: ꝓinde cum boni coniuges aut meritū augere deſiderant, aut anteacte vite culpas delere: vt adſtringāt ſe, ⁊ meliorē vitā appetāt, licet. ſic eñ multos ſanctoꝝ nouim⁹ cum ſuis ꝯiugib⁹ ⁊ prius continētē vitā duxiſſe, ⁊ poſtmodū ad ſancte eccl'ie regimina migraſſe. ſi ꝟo continētiam quā vir appetit, mulier nō ſeq̄tur: aut quam mulier appetit, vir recuſat: diuidi cōiugiū non pōt, q2 ſcriptū eſt: Mulier poteſtatē ſui corporis non hȝ, ſed vir: ſil'r ⁊ vir poteſtatē ſui corporis non habet, ſȝ mulier.

I dē Leoni ep̄o Cathanēſi.

¶ Abſqȝ viri ꝯſenſu monaſterio mulier deputata, ad ei⁹ cōſortiū nō ꝓhibet' redire.

Multoꝝ relatione cōperimus hanc apud vos olim conſuetudinem[f] fuiſſe, vt ſubdiacones ſuis licite[g] miſcerentur coniugib⁹. quod ne denuo quiſqȝ preſumeret, a ſeruo dei ſedis noſtre diacono ex authoritate noſtri deceſſoris iſto modo eſt prohibitum[h], vt eodem tempore hi qui iam vxoribus fuerant copulati, vnum ex duobus eligerent, id eſt aut certe[i] miniſtrare nulla ratione preſumerent, aut a ſuis vxoribus abſtinerēt: ⁊ quantum dicitur ſpecioſus, tunc ſubdiaconus pro hac re ab adminiſtrationis ſe ſuſpendit[k] officio: et vſqȝ in obitus ſui tempus notarij[l] quidem geſſit officium: et a miniſterio quod ſubdiaconū oportuerat exhibere ceſſauit. poſt cuius obitum quia relicta eius Honorata eſt marito ſociata, a tua fraternitate in monaſterio cognouimus eſſe deſtinatam. Ideoqȝ ſi (vt fertur) eius ſe maritus ab adminiſtratione ſuſpendit[m], antedicte mulieri non debet[n] officere ꝙ ad ſecunda coniugij

Vir et vxor erunt duo in carne vna qualiter exponit.

Monaſterium intrante uno coniugum an poſſit alter in ſeculo remanere.

Coniuges an cōmiſcē do mereant'.

xxxiiij. q.v.c.j. xxxij. xxxiij.q. iiij. chriſtiano.

j.cor. vij.a.

a ¶ Una. Fictione iuris vir ⁊ vxor vna caro ſunt. vel erūt duo in carne vna. i. in vno carnali opere. i. ad vnam carnē. vel. i. ad vnā ꝓlē ꝓcreandū. Sic ⁊ fornicarij dicuntur vna caro. ʒ. xxxij. q. iiij. in eo.

b ¶ In pollutione. Arg. ꝙ vno intrāte monaſteriū poſſit alter coniugum in ſeculo remanere, dūmodo in caſtitate. non eñ videt' eſſe cauſa prohibitiōis, niſi pollutio. cauſa ergo ceſſante ceſſabit prohibitio. qđ verum eſt ſi eſt ſenex: vt ex̄ de conuer. coniu. cum ſis preditus.

c ¶ Minora. hoc tenet in honorib⁹: vt. ʒ. xcv. diſtinc. illud. ʒ. xxiiij. q̄oē. j. miramur.

d ¶ Maiora. Nō in honorib⁹: vt. ʒ. diſt. l. qui ſub gradu. et eſt ſi'e. xvj. q. ij. viſis. B.

e ¶ Anteacte. et nonne hoc caſu augēt ſibi merita? ſic. faciūt enim vtrūqȝ, ſed in ipſo non delent culpas. Item nonne cōmiſcendo augēt merita ſibi? ſic. ✝ ſed non tantum nec ita expedite. ✝ ſȝ quidā dicāt ꝙ cū cōmiſcentur, ⁊ cauſa reddēdi debiti vel ꝓlis, non merentur premium, ſȝ min⁹ ſuppliciū. ſed hoc improbat'. ʒ. xxxiij. q. v. ſi dicat. Io.

Multoꝝ. ¶ Caſus. Olim cōſuetudo erat in Sicilia ꝙ ꝯiugati ꝓmouebant' in ſubdiaconatū nō promiſſa continētia, ⁊ ſimul vtebant' matrimonio contracto et officio eccleſiaſtico: quod poſtea a Pelagio predeceſſore Grego. fuit prohibitum ſub alternatione. ſ. vt alterutro eſſent contēti, ſcȝ conſortio vxoris, ⁊ ceſſarent ab officio ſubdiaconat⁹: vel retinerent officium ſubdiaconat⁹, ⁊ ceſſarent a conſortio vxoris. Propter quam conſtitutionem Specioſus ſubdiaconus de quo hic habetur, retento vſu coniugis dimiſit officium ſubdiaconatus. poſtea eo mortuo relicta eius nupſit alij: quā epiſcopus ſeparauit a marito, ⁊ retruſit in monaſterium. ſcribit ergo Gregorius illi epiſcopo: ⁊ precipit vt ſi ita veritas ſe habet, eam extrahat de monaſterio, ⁊ reddat marito, quia ei legitime nubere potuit.

f ¶ Conſuetudinē. contra. xxxj. diſt. ante triennium. in princi. ſed ibi loquitur poſt prohibitionē. ⁊ dicit B. ꝙ Pelagius fecit tantum vnam conſtitutionem ſub diſiunctione: ⁊ illam retractauit Grego. vt ibi notaui. Hug. dicit ꝙ duas fecit: vnam pure que ibi reprobatur, aliam quam hic tangit non reprobando.

g ¶ Licite. Ante ſubdiaconatū ductis, quia nec tēpore apl'oꝝ in ſubdiaconatu licuit ꝯtrahere. lxxxiiij. diſ. cū in preterito.

h ¶ Prohibitū. et male: q2 nec poterat ꝑcipere ꝙ abſtinerēt ab vxoribus quas erant legitime adepti, nec etiā ꝙ abſtinerent ab officio: q2 ſine culpa non poteſt quis priuari officio. et ita fuit retractatū a Gre. xxxj. diſt. cap. j. Dicit tamen Hug. ꝙ bene: quia abſtinere ab vxoribus fuit eis indictum ſi poſſent habere conſenſum virorum. Item dicit ꝙ al's interdictum fuit ex cauſa miniſteriū, ſed ſine culpa: ſicut et beneficium interdicit' coniugatis ſine culpa, ſed non ſine cauſa. ex̄ de cleri. coniug. ca. diuerſis.

Beneficiū ꝯiugatꝭ interdicit'

i ¶ Aut certe. Argu. ꝙ id quod per ſe ſimpliciter imperari non poteſt, ſed perſuaderi: vt cōtinētia. xxxij. q. j. integritas. ſubalternatiue et diſiunctiue imperari poteſt xxxij. diſtinct. lectores. Argu. contra ff. de cōdi. inſti. que ſub conditione. §. ſi quis.

k ¶ Suſpēdit. tēpore prohibitionis. ⁊ ita nō fuit adſtrictus voto continentie vel expreſſe vel interpretatiue. Unde eſt argu. eum ⁊ vxorem eius continentiam non vouiſſe.

l ¶ Notarij. Arg. contra. xx. q. iij. eos.

m ¶ Suſpendit. Secus ergo ſi ſe non ſuſpendit. vnde mulier preſumitur vouiſſe (quod concedo) eo ipſo ꝙ licentiam dat viro promouendi. Sed quare ſeparatur a viro ſecundo, licet non vouiſſet? quia vxor clerici debet ſe conuertere alicui religioni: vt arg. ʒ. xxviij. diſtin. quia ſunt. ⁊ ſic preſumebatur ⁊ dicebatur de iſto. Argu. contra: xx. q. iij. eos.

Uxor dans viro licentiā ꝓmouēdi vouere videtur.

n ¶ Non debet. ʒ. xxxij. diſtin. ſeriatim. in fi. contra: vbi dicit' ꝙ non poteſt alij nubere poſt mortē primi. Sed ibi incepta erat iam ꝯtinētia in ſubdiacono: hic nō. nō eñ vouit nec expreſſe nec tacite, cum ei⁹ marit⁹ non fuit ꝓmot⁹

Sub‑diacon⁹ o͞li pote rat cōiu gari.

ad ordinem diaconalē. ⁊ in ſubdiaconali ordine bn̄ licebat tēpore huius Greg. adherere vxori vel cōtrahere: nō poſtq̄ edidit illā cōſtitutionem. xxxj. di. ante triennium.
a ¶ Preſertim. i. ſi ſic iūcta eſt cum ſubdiacono, q͛ ipſa tūc fecerit votū q͛ poſt mortē eius contineret perpetuo. tūc eñ nō fuit matrimoniū cū ſcdo. hoc ſm̄ h. cui⁹ opinionē notaui. xxxij. diſtin. ſeriatim. ſed ſm̄ opinionem noſtram quam no. ſ. e. q. j. c. j. falſum eſſe patet. nā ſm̄ hoc etiam ſi expreſſe vouiſſet, niſi deuoueret ſe religioni, non ſolennizat: vt ibi dixi: nec ſeparatur a viro ſecūdo. Joā. ⁊ quocūq̄ modo dedit licentiā ſiue ingrediendi religionē, ſiue ordinē ſuſcipiendi, nō ſeparabitur ſcd̄m matrimoniū. Dic ergo hic preſertim, id eſt maxime. nā preſumptionem induceret contra eā, non tamē q̄ ſufficeret ad ſeparationē. h. vtrum autē dando licentiā intelligat̄ ſolēniter vouere, no. xxxij. diſt. ſeriatim. ⁊ xxviij. diſt. ſi ſe cuiq̄.

ſecus ſi ius ſcinit. Jo.
d ¶ Promiſit. Compellēda eñ eſt ſi ſe ꝓmiſit futuram monachā: arg. xij. q. ij. quicunq̄ ſuffragio. † niſi maius periculū timeat̄. extra qui cle. vel vo. veniens. Uel dic ꝓmiſerit ſe deuouendo religioni.

vota migrauit: p̄ſertim[a] ſi non tali mente ſubdiacono iuncta eſt, vt a carnalibus voluptatibus abſtineret. Si ergo ita ſe veritatē queadmodum edocti ſumus, habere cognoſcis: predictā te mulierem de monaſterio per oīa conuenit relaxare, vt ad ſuū maritum ſine aliqua poſſit formidine remeare. Itē adriano panormitāo notario.

¶ Ad vxorē redire cogat̄ q̄ ſine eius conſenſu religioſam veſtem ſuſcepit.

Agathoſa latrix p̄ſētiū queſta eſt virū ſuū contra voluntatē ſuā in monaſterio vrbici abbatis eſſe conuerſum. quapropter experientie tue precipimus vt diligenti inquiſitione diſcutiat ne forte ei⁹ voluntate conuerſus ſit[b], vel ipſa[c] ſe mutare promiſerit: et ſi hoc repererit, ⁊ illum in monaſterio permanere ꝓuideat, et hāc (ſicut ꝓmiſit[d]) mutare compellat. Si vero nihil horū[e] eſt, nec quondā[f] fornicationis[g] crimen (propter qd̄ licet dimittere vxorē) predictā mulierē cōmiſiſſe cognouer̄, ne illi⁹ conuerſio vxori relicte in ſeclo fieri poſſit perditiōis occaſio, volum⁹ vt maritū ſuum illi etiam ſi iam tonſuratus[h] eſt, reddere debeas[i], oī excuſatiōe ceſſante qꝛ etſi mūdana lex precipit cōuerſionis[k] grā vtrolibet inuito poſſe ſolui coniugiū, diuina tñ lex fieri non permittit. Nā niſi

e ¶ Uotum. ſcꝫ q͛ nec illa mutare ſe ꝓmiſit, nec conſenſit ⁊c.
f ¶ Nec quondā. Hic petitorio agebat̄: et ideo excipit de fornicatiōe. alꝰ primo reſtitueret̄: ex̄ de reſtit. ſpo. ex conqueſtione.
g ¶ Fornicatiōis. Publice: vt ex̄ de diuor. ſignificaſti. alꝰ ſine iudicio eccleſie dimiſſa reſtitueretur, niſi ipſa ſe ſpoliaſſet vagando cum adultero. Uel veri⁹ dicas q͛ hic referebat̄ queſtio quomodo ipſa non erat ſpoliata: qꝛ dicebatur q͛ ei⁹ volūtate intraſſet religionem.
h ¶ Tonſurat⁹. ſm̄ h. poſt mortē vxoris tenet̄ redire ad monaſteriū, nec ob. decre. illa extra de ꝯuer. ꝯiug. quidā. licet eñ ingreſſus vel votū non teneat quantū ad ſe, tamē monach⁹ eſt, ſicut extinctores ſpiritusſancti. licꝫ eñ extinguere non poſſunt quo ad ſe, tamē extinctores iudicant̄. j. q. j. iudices. de conſe. diſt. iiij. queris. videt̄ tamē illa glo. ſed nunq̄d ꝯtra. huic. Jo. male dixit h. cum iterum approbata ſit in noua compilatione illa decre. quidam. B.

Spūſſancto extinguo nō poſ.

Agathoſa. ¶ Caſus. Maritus agathoſe monaſteriū intrauerat: vxor eius eū repetebat, ſed ei non reddebatur: quare cōqueſta eſt Greg. ſcribit ergo Grego. Adriano notario vt cognoſcat de hac cauſa: ⁊ ſi inuenerit q͛ voluntate illius intrauerit monaſteriū, vel q͛ ipſa monaſterium ingredi promiſerit, vel q͛ ipſa fornicata fuerit, permittat illū in monaſterio remanere: ⁊ a petitione vxoris abſoluat. Si autem nihil eoꝝ inuenerit, ipſum etiā tonſuratū ad vxorem redire cōpellat: qꝛ etſi lex humana permittat matrimoniū ꝑpter religionē diſſolui, lex tñ diuina hoc ꝓhibet, niſi cauſa fornicationis: cū poſt carnalem copulā vnū corp⁹ ſint effecti.
b ¶ Cōuerſus ſit. Licet recipi nō debuerit, niſi et vxor conuerteret̄. ſ. e. ſunt qui dicunt.
c ¶ Uel ipſa. Hic habes q͛ conſenſus vxoris ſufficit, licet ipſa expreſſe nō voueat, nec intret religionē, ad hoc vt maritus poſſit intrare religionem: vt. xxxiij. q. v. qui vxorem. ⁊ expreſſum videt̄ ex̄ de conuer. coniug. veniens et ca. conſtitutus. nā dando licentiam vouere intelligitur. xxxij. diſt. ſeriatim. xxviij. diſtin. diaconus. ⁊ ca. ſi qua vidua. ſꝫ expreſſe cōtradicit ex̄ de conuer. coniug. c. j. Quidam dicūt licentiā vxoris non ſufficere niſi et ipſa intret religionē. ⁊ illud ca. xxxiij. q. v. qui vxorē. intelligūt loqui de conſilio. ⁊ qd̄ hic dicit, ſi vero nihil horū, dicunt q͛ hec dictio horum, hic demonſtrat hec duo membra. ſ. crimen fornicationis, ⁊ hoc q͛ ipſa ſe mutare ꝓmiſit. ⁊ exponunt hic vel pro ⁊. Alij dicunt q͛ ſola licētia ſufficit, ⁊ dando licentiam intelligit̄ vouere, ⁊ cogit̄ intrare religionem, niſi ſit vetula: vt ex̄ eo. cum ſis predict⁹. ⁊ intelligunt decre. primā predi. de conuer. coniug. de licētia extorta. Probabiliter poteſt dici q͛ ſi mulier ignara iuris dedit licentiā, non intelligitur vouiſſe, ⁊ tunc poteſt maritum repetere.

Marit⁹ an poſſit religionē intrare ſolo ꝯſenſu vxoris ꝯ lateruenien te.

i ¶ Debeas. Sed nunq̄d iſte reddit⁹ vxori poterit ab ea exigere debitū, ‡ vel ei exigēti reddere? Dic q͛ exigēti tenetur reddere. qd̄ eñ ſuū erat, ſcꝫ exigere vouere poterat, ſed non alienū. ſ. nō reddere: vt. xxxiij. q. v. vna. ſed ab ea exigere non poterit: argu. extra de ꝯuer. ꝯiug. q̄dā intrauit. qꝛ quantū in ſe fuit, ſe voto aſtrinxit. Sed nunquid ea mortua poterit abbas iſtum repetere, vel iſte poterit aliam ducere? Dicendum q͛ abbas iſtum repetere non poterit, quia votū nullū fuit, ⁊ non fuit monachus, non tamē aliā ducere poterit: qꝛ quantū in ſe fuit, ſe voto ligauit. ſi tamē duxerit de facto, tenet, ⁊ erit matrimoniū inter eos: vt ex̄. e. placet. h. tamē contrarium dixit, et dixit q͛ non eſſet decre. que eſt ex̄. e. q̄dā. Si autem aliquis de licentia vxoris ſue intrauit religionē: ſatis poteſt dici q͛ mortua vxore que eum repetijt, cogit̄ reuerti ad monaſteriū: ⁊ ſi contraheret, non teneret matrimoniū: vt ex̄ eo. titu. ex parte. Jo.
k ¶ Couerſionis. Ante iudiciū eccl'ie neuter poteſt intrare monaſteriū altero inuito, niſi cū publice fornicata eſt. tūc vir ea inuita poteſt intrare monaſteriū: ſꝫ non illa ſed facta ſeparatione iudicio eccl'ie, ſm̄ h. neuter tenet̄ alteri, ⁊ vterq̄ ceſſit iuri ſuo, arg. vij. q. j. ꝙ periculoſum. ⁊ ideo tūc dicit h. q͛ vterq̄ intrare poteſt reliquo inuito. Illud autē apl'i: Aut maneat innupta, aut recōcilietur: qd̄ de dimittēte loquit̄, intelligit̄ ante ſentētiam eccleſie. Jo. ſed aut̄. contradicit. h. vt. C. de adul. aut̄. ſed hodie. B.

Mari⁹ religiōe ſue vxore repetē an poſſit debitū exigere?

Si q̄s ſi mulier eum repetijt an cogitur reuerti ad monaſteriū.

Utrum cōiugum vterq̄ poſt ſeparationē fiat penitenter et vult intrare videt hoc facere poſ.

a ℭ Dimittere. Arg. q alter cōiugum pōt intrare monaſterium altero conſentiente etiā poſtq̄ʒ ſunt vna caro effecti. Et ſic habes duas cauſas hic quibus poſt carnalem copulam vir poteſt ſeparari ab vxore quantum ad reddendū debitū, et cohabitationem: ſcʒ fornicationem: tamen poſt ſeparationem factam ab eccleſia, antea nō: vt. j. xxxv. qōne. vj. multorū. et. xxxiij. qōe. ij. ſeculares. ⁊ votū conuerſionis tūc exigitur vt illa cōſentiat, ⁊ ſil'r cōuertatur ⁊ ꝓfiteatur ſi eſt iuuenis: ſi vetula, ſaltem ꝓfiteatur ꝑpetuā continentiā. ex de conuer. cōiuga. cuʒ ſis preditus.

ſit ante carnis copulā arg. ex de cōiu. ſer. pro poſuit. ſm Jo. de anco

Monaſterium intrare poſ= ſit alter cōiugū poſt copulā altero cōſentiēte.

S J q̇s cōiugatus. ¶ Caſus. Si aliquis cōiugatus voluerit ad monaſterium trāſire, non poteſt hoc facere ſine licētia vxoris: quia non recipitur apud deum viri ꝯuerſio cuius ſequitur cōiugalis federis ꝓſtitutio. vnde ſi vxor poſtea nubat, adultera erit. licite ergo fieri pōt de vtriuſq; conſenſu.

b ℭ Caſtimoniā profitente. i. tranſeunte ad religionem, ſi eſt iuuenis. al'as ille non eſt recipiēdus. extra de cōuer. coniug. cum ſis preditus.

c ℭ Uiri. Extra de cōuer. cōiug. ſane. ⁊ c. ꝯiugatus.

S J vir. ¶ Caſus. Si vir ⁊ vxor cauſa religionis diuertere voluerint: hoc non debet fieri ſine licētia epī: alterutro tamen inuito hoc fieri nō poteſt. Singulariter, id eſt diuiſim: quia in eodem monaſterio eſſe nō debent. Sequentia duo ca. plana ſunt.

d ℭ Conſciētia. Hoc generaliter obtinet, vt ſemper authoritate eccleſie fiat ſeparatio: vt. xxxv. qōe. vj. multorū. ſ. xix. qōne. ij. due. contra. ibi: ſecus in clerico. ſi tamen ſeparatio ne authoritate epī iſtud fiat, tenet: vt generaliter interpretatur conſuetudo. vel in eo caſu exaudi cum volunt conſtruere monaſterium in quo ſe conuertāt ſine licentia epī: arg. de conſe. diſt. j. nemo. Jo.

Coniugum ſeparatio nō fit ſine eccle authoritate.

e ℭ Non ſoluitur. niſi poſtea alter velit ratum habere ingreſſum alterius: arg. xxxiij. q. v. mulier.

fornicationis cā vir vxorē dimittere[a] nulla rōne conceditr: q2 poſtq̄ʒ copulatione cōiugij viri atq; mulieris vnū corpus efficit, non pōt ex parte cōuerti ⁊ ex parte manere in ſeculo. Item ex. viij. ſynodo.

ℭ Sine conſenſu vxoris religionis propoſitum vir ſumere non poteſt.

S J q̇s cōiugatus vult cōuerti ad monaſterium non eſt recipiēdus niſi prius a coniuge caſtimoniā ꝓfitente[b] fuerit abſolutus. nam ſi illo viuente illa per incōtinētiā alteri nupſerit, proculdubio adultera erit: nec recipietur apud deū eius viri[c] conuerſio cuius ſequitr coniugalis federis proſtitutio. Tales igitur cōiuges tunc ſine culpa ſequuntr Chriſtū derelicto ſeculo, ſi habeāt ex pari volūtate caſtitatis cōſenſum. Item ex ſynodo Eugenij pape.

ℭ Sine conſcientia epiſcopi viro et vxori cauſa religionis diuertere non licet.

S J vir et vxor diuertere pro ſola religioſa inter ſe cōſenſerint vita, nullatenus ſine epī conſcientia[d] fiat: vt ab eo ſingulariter ꝓuiſo cōſtituātur loco. nam vxore nolente, aut altero eorū, etiam pro tali re matrimoniū nō ſoluitur[e]. Item Auguſtinus de adulterinis coniugijs.

ℭ Sine vxoris voluntate viro continere non licet.

S J tu abſtines ſine vxoris volūtate, tribuis ei fornicandi licētiam[f]: et peccatum illius tue imputabitur[g] abſtinentie. Item Gregorius Urbico abbati.

ℭ Uir nō eſt ſuſcipiēdꝰ in monaſteriū niſi vxor cōuertatur.

Q Uia Agatho lator preſentiū in monaſteriū dilectionis tue ꝯuerti deſiderat: hortamur vt cū oī eū dulcedine dilectioneq; ſuſcipias: quē tñ ita ſuſcipiēdum eſſe cognoſce, ſi vxor illiꝰ ſil'r cōuerti voluerit. Nam dū vnū vtrorūq; corpus cōiugij[h] ſit factū copulatione: incōgruū eſt partē cōuerti, et partē in ſeculo remanere. Item Nico. papa.

ℭ Continentie vota non licet vxori ſuſcipere niſi eādem vitam vir eius elegerit.

S Cripſit nobis Theberga regia ſe regia dignitate[i] vel maritali copula velle exui, ⁊ ſola vita priuata eſſe cōtentam deſiderare: cui nos ſcripſimus non aliter hoc fieri poſſe[k], niſi eandē vitā coniunx eius Lotharius elegerit. nam lʒ ſit ſcriptū: Quos deus coniunxit, homo nō ſeparet: deus tamen et nō homo ſeparat qñ diuini amoris intuitu ex conſenſu vtriuſq; ꝯiugis matrimonia diſſoluūtur: aliter autē fieri prohibetur. B.

f S J tu abſtines. ℭ Licentiam. i. occaſionem.

g ℭ Imputabitur. Adeo q ſm Jo. de fan. nō poterit dimittere eam ꝓpter talem fornicationē: qm̄ qui occaſionem damni ⁊c. ſ. diſtin. l. ſtudeāt. ⁊ ca. ſepe. et. j. q. j. placuit. Et eſt argu. pro eo in auf. vt lice. ma. ⁊ auie. ſ. q2 ꝓo plurimas. in ſi. col. viij. quod nō credo. ex de diuor. ſignificaſti. lʒ enim det occaſionē ille, ipſa tamē debet fidem ſeruare caſtitatis. arg. ſ. e. agathoſa. et. xxxiij. qō. v. quod deo. niſi eā tradat alij adulterandā. ex de eo qui cog. cōſang. diſcretionē. ff. ſo. ma. cuʒ mulier. Dic ergo hic tue abſtinentie id eſt abſtinenti tibi imputabitr peccatum qđ cōmittit ei debitū denegando. Jo.

Damni dās cāʒ dāmnum feciſſe videt. Sed ar. ꝯ cū eſt expſſum. ſ. e. ſi q̇s. ibi adultera erit. vbi. hu. ponit et tʒ qđ. j. ſequit in glo. itē eſt arg. expſſū. xxxij. q. v. puto.

h Q Uia agatho. ℭ Cōiugij. ſ. diſtin. xl. ſicut. C. de epi. ⁊ cleri. deo nobis. C. de agri. ⁊ cenſi. cū ſcimus. lib. xj. Jo.

S Cripſit nobiſ. ¶ Caſus. Theberga poſtulauit a Nicolao papa vt liceret ſibi religionem intrare. quare papa reſcripſit ei dicēs q hoc pōt facere ſi vir eiꝰ Lothariꝰ ſimiliter cōuertatur: nec tunc facerent cōtra authoritatē euangelij: q2 tales non ſeparat hō, ſʒ deus: cum religionis intuitu ex conſenſu vtriuſq; ꝯiugis matrimonia diſſoluūtur: aliter autē fieri prohibetur. B.

i ℭ Dignitate. argu. q hoc ſolo q q̇s efficit monachus, deſinit eſſe rex vel imperator, vel papa, vel eps. ar. vij. q. j. hoc nequaq̄ʒ ⁊c. Et eſt arg. q ius regni nō tranſit ad monaſteriū: ſed ad ſucceſſores ſanguinis tm̄, vbi per ſucceſſionē habetur. ſic de comitatu ⁊ ducatu. arg. tm̄ ſumit hic ſophiſtice. Nā iſta non erat regina niſi q2 vxor regis fuit: ſicut ⁊ vxor cōſulis dr cōſularis. ff. de ſena. femine. ergo eoipſo q volebat exui copula maritali, ergo dignitate regia.

Rex deſinit eē rex ſi monachꝰ efficiatur.

k ℭ Poſſe. ſed nonne vir eius erat publicus adulter cū gualdrada: vt. ij. q. j. ſcelus? quare ergo nō etiam potuit ab eo recedere: vt. ſ. e. agathoſa. etiā ſine iudicio eccleſie vt extra de diuor. ſignificaſti? Potes dicere q adhuc nō

ſenſu vtriuſqꜫ coniugis matrimonia diſſoluuntur. aliter autem fieri mutuam ſeparationem veſtram prohibemus.

Ecce[a] ꝙ coniugati ſine licentia alterutrius continentiam profiteri nō poſſunt. ſponſi vero etiam inconſultis quas ſibi deſponſauerunt, exemplis et authoritatibus ꝓbantur cōtinētiam poſſe ſeruare. Ut enim refert beatꝰ Hiero. Macharius precipuus inter chriſti eremitas celebrato nuptiarū conuiuio cuꝫ veſpere thalamū eſſet ingreſſurus, ex vrbe egrediēs transmarina petijt, ꝛ eremi ſolitudinē[b] ſibi elegit. Item beatus Alexius Epiphanij clariſſimi filius ſimiliter ex nuptijs diuina gratia vocatꝰ ſponſam deſeruit, ꝛ nudus Chriſto famulari cepit. Horuꝫ exemplo patet ꝙ ſponſi ſpōſarum non exquiſito ſuarū conſenſu, continētiam valēt profiteri. Probatur idem authoritate Euſebij pape dicentis.

Deſponſata puella nō prohibetur monaſteriū eligere.

DEſponſatā puellā non licet parētibꝰ alij viro tradere: licet tamen illi monaſterium[c] ſibi eligere.

Item Grego. in regiſtro.

Deſponſata impune monaſterium poteſt eligere.

DEcreta[d] legalia deſpōſatā, ſi conuerti voluerit, nullo modo cenſuerūt dāno[e] mulctari. Cum ergo coniugatoꝝ cōtinentia niſi ex amboꝝ conſenſu deo offerri non valeat, cū vir ſui corporis poteſtatem non habeat, ſed mulier: ſponſe autē monaſterium poſſunt eligere, et ſponſi non exquiſito conſenſu ſponſarum propoſitū melioris vite aſſumere valeāt: ptꝫ ꝙ inter ſponſum ꝛ ſponſam cōiugiū nō eſt. Item cum ſm Augu. illa mulier non ꝑtineat ad mr̄imoniū cum qua docetur nō fuiſſe cōmixtio ſexus. [continuation not shown]

ſuperdurerat gualdradā. Uel iō nō potuit ab eo recedere q: de hoc ipſo erat q̄ſtio, an eſſet vxor eius vel nō. Jo.

Ecce. ¶ Caſus. Infert Grati. ex ſupradictis ꝙ coniugati ſine conſenſu, alterutrius continentiam profiteri non poſſunt. Poſtea aſſumit dicens ꝙ ſponſi hoc facere poſſunt. ꝛ hoc probat exemplo Macharij ꝛ Alexij. Et ad hoc iducit ſeq̄ntia duo cap. quorū vltimum intelligit Beneuen. de ſponſa de preſenti, licet Grat. itellexerit de ſponſa de futuro.

a ¶ Ecce. Probauit ꝙ alter cōiugū altero inuito nō poteſt tranſire ad religionem. nunc ponit aſſumptionem ſcꝫ ꝙ ſponſus hoc pōt: et ex eo infert: nō ergo eſt ꝯiūx. j. ·§. cum ergo. Jo.

b ¶ Solitudineꝫ. Dicunt tamen quidam ꝙ vita eremitica non ſoluit matrimonium: q: eremita non eſt religioſa perſona niſi ſpecialiter ſe deuoueat alicui religioni ſiue ordini. nam eremita habet proprium: vt. xix. q. iij. ·§. econtra. vnde ſi cōtrahit matrimoniuꝫ, tenet. Alij dicūt ꝙ eſt ꝑſona religioſa: ꝛ talis religio habet votum cōtinētie annexū. ſi tamen quis in propria domo vellet religioſam vitā ducere, talis religio nō diſſoluit ſponſalia: vt ex̄ de cōuer. coniu. ex parte. ij. Jo.

c ¶ Monaſteriū. Sed obijcitur, ſponſus intrat religionem: et monachi nolunt eum recipere ante legitimam probationem, cum non debeant. extra de regu. ad apoſtolicā. Nunquid ergo ſponſa tandiu tenetur eum expectare: forte per annū vel per triennium, ſecūdum ꝙ eſt notus vel ignotus: et ipſa talis eſt ꝙ continere poteſt? Ad hoc dico ꝙ ſi ſine licentia vxoris tranſit ad religionem; non habebit tempus probationis niſi duos menſes. ſi autem de eius voluntate tranſit, tenetur cōtinere vſqꜫ quo ſit elapſum tempus ꝓbationis. et qđ dicit decre. extra de cōuer. cōiug. ex publico. ꝙ duo menſes tantum dantur aſſumenti habitum religionis, intelligas de illo qui ſine voluntate vxoris tranſit. Similiter diſtingue in clerico tranſeunte ad religionem: vt ſi de licentia epiſcopi tranſeat, ꝙ poſſit petere tēpore ꝓbationis priora ſtipendia. ſecus ſi ſine licentia. Jo. Quid iuris ſit de hoc, in queſtionibus not. † B. Lau. tamen dicit ꝙ ſi alter dat licentiam alteri, nō intelligitur dediſſe niſi ſcđm ꝙ de iure debet habere, ſcilicet vſqꜫ ad duos menſes. Sed quid ſi non vult eligere monaſteriū: ſed in propria domo vult habitum ſumere vel continentiam vouere? Dicimus ꝙ non poteſt: vt habes ex̄ de conuer. cōiu. ex parte. in fine. nec ſponſus poteſt ad eccleſiā n ſecularem conuerti, vel ordinem accipere: vt extra de cleri. coniug. cap. j. §. c. ſi vir. Et dicit Hug. ꝙ ſponſus cum dat licentiam ſponſe vel ecōuerſo intrandi monaſterium, matrimonium non ſoluitur: ſed compellendus eſt ꝛ ipſe intrare etſi contraxerit, duos habet viros mulier, vel vir duas vxores. Tu dic ꝙ ſiue ea volente ſiue inuita tranſeat alter non cōpellitur intrare monaſterium. Baꝫ. dixit ꝙ non ſoluitur, nec intrare cōpellitur: ꝛ ſi contraxerit, hꝫ duas vxores. Tu dic ꝙ nō compellit intrare: quia cū et dat licētiam, intelligit dare authoritate et iure illiꝰ canonis ex publico. de conuer. cōiug. ꝛ diſſoluitur matrimoniuꝫ: vt dicitur expreſſe in aut. de ſanc. epiſ. ·§. ſpōſalibus quoqꜫ. col. ix. vbi dicit ꝙ vinculū illud rūpitur. licet ad hoc reſponderi poſſit per ca. ſ. eo. ſcripſit. nam ibi dicitur matrimoniuꝫ diſſolui poſt carnalem copulaꝫ: quod eſt impoſſibile, niſi quo ad ſeruituteꝫ. xxxij. q. vij. tātum valet. Joan. Dicit tamen imperator ꝙ quicquid ligatur, ſolubile eſt. in auten. de nup. ·§. nuptias. col. iiij.

d DEcreta. Pone ꝙ ſponſus dicit ſponſe: Intra religionem, ꝛ ego cōtinebo. nunquid rumpitur matrimonium? Quidam dicūt ꝙ ſi continet, non rumpitur: ſed ſi cōtrahit, rumpitur. vnde ſecundū eos non ſola religio rumpit, ſed religio cum copula. Item quid ſi iurauit vterqꜫ ꝙ nō intraret religionem: queritur vtrum intrare poſſit? et videtur ꝙ non. xxij. q. iiij. ·§. illicitum. Argu. contra. xix. q. ij. due. dic ꝙ nō debet intrare: ꝛ cum religio ſoluat vinculū matrimonij, videtur ꝙ et vinculum iuramenti: vt extra de ſponſa. commiſſum. et de iureiur. peruenit. Joan.

e ¶ Damno. Res enim quas alter alteri dedit, reſtituentur ei: vt extra de conuer. coniuga. ex publico. licet poſſit videri ꝙ ille per quem ſtat ꝙ matrimonium non conſummatur, debeat puniri: vt. C. de ſponſa. l. vltima. Sed non eſt ita. † ſi tamen oſculum interuenit, non poteſt ſponſus niſi dimidiam partem rerum ſuarū datarū ab ipſa repetere: ſed mulier totuꝫ repetit quod dedit. C. de dona. ante nup. l. ſi a ſponſo. Joan.

¶ Cum ergo. ¶ Caſus. Infert Gratianus nunc cum coniugati non poſſunt ſine conſenſu alterutrius continentium profiteri: ſponſi vero hoc poſſunt: patet ꝙ inter ſponſum et ſponſam non eſt matrimonium, et ad

Eremita an ſit perſona religioſa.

Queſtio venerialis eſt et icipit: quidā clericus intrauit. vbi dicit Tāc. ꝙ clericꝰ q̄ de licentia sui p̄lati itrauit religionem vt eſſet in ꝓbatiōe habebit interi oēs fructus ſui bñficij cū ſit clericus eccleſie et poſſit reuerti ſi velit. hodie hec qō eſt expedita vt ptꝫ ex.

ll. vj. de reg. bñficium dic vt ibi.

ſ. Coꝛ vij. a.

Religio vtrū ſol nat vinculū iuramēti.

† Sub. q: iure ꝑmittēte hꝰ fit tō penam nō meret. C. dad ul. grac chos. ꝛ xxvj. q. j. hac rōne.

confirmãdam ſuã cõcluſionem inducit authoritates: primo Aug. ſcdo Leonis, tertio Nicolai, quarto Grego. Et qd dicit Nicolaus, intelligitur ſi eam cognouit.

Quod autẽ. ¶ Caſus. Dicit in hoc. c. ꝙ ſi frigid9 ducat vxorem de facto, ꝛ illa poſſit ꝓbare ꝙ hoc verum ſit, per veram probationẽ: ſcꝫ per aſpectũ corporis: vel. vij. manu propinquorum, ſeparari debent.

nium: quod tribus rationibus confirmat. Nam ſi eſſet matrimonium inter ſponſum et ſponſam, ergo per ſolã cauſam fornicationis poſſet eam dimittere, ꝛ eius vir ſecundus a promotione repelleretur, ꝛ diſceſſio ab inuicẽ diceretur diuortium. at in ſponſo et ſponſa ſecus eſt. et ꝙ diuortium nõ ſit inter ſpõſum ꝛ ſpõſam probat authoritate ipſius Ambroſij.

mixtio ſexus. Item cum ſm Leonẽ illa nõ ꝑtineat ad matrimoniũ cũ q̃ non docet fuiſſe nuptiale miniſteriuꝫ: apparet ꝙ inter ſponſum ꝛ ſpõſam ↄiugiũ nõ eſt. Item Nico. papa precepit de his q̃ ab aduerſarijs excecant, ꝛ mẽbris detruncant, vt ob hãc infirmitatẽ cõiugia taliũ nõ ſoluant. De his autẽ qui cauſa frigiditatis vxoribus debitum reddere nõ poſſunt, ſtatuit Gregor. papa vt vterqꝫ eoꝝ ſeptima manu ꝓpinquoꝝ tactis ſacroſanctꝭ reliquijs iureiurando dicat ꝙ nũqꝫ per commixtionẽ carnis cõiuncti vna caro effecti fuiſſent. tunc mulier ſecundas nuptias poterit contrahere: vir autem qui frigide nature eſt, maneat ſine ſpe coniugij.

Unde idẽ ſcribit Venerio Carolitano epõ ita dicens.

¶ Si mulier probauerit ꝙ a viro ſuo nunqꝫ cognita fuerit, ſeparetur.

Quod autẽ[a] interrogaſti me de his qui matrimonio cõiuncti ſunt, ꝛ nubere[b] nõ poſſunt: ſi ille aliã vel illa aliũ poſſit accipere: de his ita ſcriptũ eſt[c]. Uir ꝛ mulier ſi ſe ↄiunxerint, et poſtea dixerit mulier de viro ꝙ nõ poſſit coire cũ ea: ſi põt per verũ indicium ꝓbare[d] qd verum ſit, accipiat aliũ. Ecce impoſſibilitas coeũdi ſi poſt carnalem copulã inuenta fuerit in aliquo, non ſoluit coniugiũ. ſi ꝟo ante carnalẽ copulam deprehẽſa fuerit: liberum facit mulieri aliũ viꝝ accipere. vnde apparet illos non fuiſſe coniuges: alioquin non liceret eis ab inuicem diſcedere excepta cauſa fornicationis: et ſic diſcedẽtes oportet manere innuptos, aut ſibi inuicẽ reconciliari. Itẽ ſi ſponſa coniunx eſſet, mortuo ſponſo remaneret vidua: ſi autem vidua eſſet, vir eius ad ſacros ordines conſcẽdere non poſſet. marit9 eñ vidue eque ſicut ꝛ bigam9 ſacerdos fieri ꝓhibet. Ex hui9 autẽ copula nullus prohibetur a ſacris ordinib9. vt eñ ait Gelaſius papa, nihil eſt (quantũ ad hunc articulum attinet) qd ei obuiet de canonicis inſtitutꝭ[e]. Apparet ergo hos non fuiſſe coniuges. Item ſi coniuges eſſent, diſceſſio ab inuicem eſſet diuortium. ſed horum ſeparationẽ negat Ambroſius eſſe diuortiũ, dicens de beata Maria, quã ſibi Joſeph deſponſauerat, ꝛ in ſuam duxerat. Joſeph nunqꝫ cognouit eã. nã ſi vir iuſt9 eã cognouiſſet. nunqꝫ a ſe diſcedere paſſus eſſet: nec domin9 qui vxorẽ preceperat a viro nõ recedere niſi cauſa fornicationis, cõmendans eã diſcipulo author diuortij fuiſſet. ecce commẽdatio Marie Joanni, et detractio Joſeph negatur[f] fuiſſe diuortium, qꝛ Joſeph non cognouerat eã. vnde apparet[g] eos non fuiſſe coniuges. Si autẽ beata Maria quã ſibi Joſeph deſponſauit, et in ſuam duxerat, coniunx negatur fuiſſe: multo min9 iſta que ſimpliciter ſponſa erat, cõiunx eſt appellanda.

Item ex conci. Aurelianenſi.

¶ Sororem vxoris polluens neutram valet habere.

Qui dormierit[h] cum duabus ſororibus, ꝛ vna ex

a ¶ Qd aũt. De hac materia habebis. xxxiij. qõ. j. capi. j. Joan.

b ¶ Nubere. Id eſt carnaliter commiſceri: vt. ſ. diſt. xxxiij. valentino.

c ¶ Scriptũ eſt. in lõbarda. Et ita eſt arg. ꝙ leges induci poſſunt in cauſis matrimonialibus. nã ꝛ in accuſatione etiam clericorum inducunt. ar. iij. q. ix. dignum.

Leges allegari poſſunt in cauſis matrimonialib9.

d ¶ Probare. J. xxxiij. q. j. ſi qs accepit. contra. ex de deſpon. impu. cõtinebat. ex de clan. deſpon. ſi qs clam. ex de fri. ꝛ malefi. ca. j. In his oĩbus dicit ꝙ ꝓbationi viri ſtãdũ eſt, ꝛ etiã ſacramento viri: vt in ca. cõtinebat. ſed hoc intelligit cũ vir tacet, ꝛ probationes nõ hꝫ: immo verior eſt ſolutio ꝙ hoc locum habet quotiẽs mulier que virgo eſt ſe incognitam vult ꝓbare per aſpectũ corporis. hec probatio prefertur omnibus etiam iuramento viri. extra de probat. propoſuiſti: validior eñ eſt et melius res ingeritur animo oculata fide qꝫ per aures. inſtitu. de gra. di. cogna. §. hactenus. et §. conſobrino. ſed ſi fuiſſet mulier, potius crederetur viro: et ſic loquuntur iura contraria.

Mulier ſi dicat ſe incognitã et vir ↄtrariũ cui9 ꝓbatio admittet.

e ¶ Inſtitutꝭ. xxxiiij. diſt. ca. vir.

f ¶ Negat. Re vera non eſt diuortium proprie ſumpto vocabulo: quia diuortiũ dicitur inter carnaliter commixtos, repudium inter ſponſos. ff. de verborũ ſignifica. inter ſtuprũ. §. diuortium.

Diuortiũ ꝛ repudiuꝫ differũt

g ¶ Unde apparet. Totum eſt allegatio.

Qui dormierit. ¶ Caſ9. Dicitur in hoc ca. ꝙ ſi quis vxorem a ſe cognitã habuit, ꝛ poſtmodum ſciẽter cum ſorore ei9 adulteretur: neutram ex ipſis habebit. i. nec vxori debitũ reddat: nec poſt mortem vxoris licet ei nec adultere alicui matrimonialiter copulari. Quidam tamen habẽt ibi. §. idem.

h ¶ Qui dormierit. Quidam dixerunt hoc ca. intelligendum ſm decreta. extra ꝺ diuor. ſi qua. ꝛ de ſponſa. requiſiuit. ſed ille decret. parum faciũt. Hug. vero et Baz. dicunt potius eſſe ſtandum euangelio, vnde intelligũt hoc ca. ꝙ exigere non poteſt, ſed reddere tenetur. vnde ſic intelligũt ſequẽtem literam: non liceat proprie vxori reddere ſibi debitũ. i. ipſe nõ poteſt petere debitum ab ea: ꝛ ita intelligũt ꝑdictas decre. nã peccata ſuos debent tenere authores. C. de pe. ſancimus. ꝛ eſt hodie expreſſum ex de eo q̃ cog.

¶ Ecce impoſſibilitas. ¶ Caſus. Iterũ concludit Gratianus ꝙ inter ſponſum et ſponſam non eſt matrimonium: quod tribus rationibus confirmat.

Affinitas ſpiritualis eſt maior carnali.

ꝯſan. diſcretionē. ⁊ maxime cū affinitas ſpūalis maior ſit q̄ carnalis: vt. xxx. q. iij. ita diligere. ſꝫ ꝓpter ſpūalē ſupuenientē nō ſeparent. xxx. q. j. ad limina. Jo.
a ¶ In coniugio. j. xxxij. q. vij. quedā. j. xxxiij. q. ij. ſi q̄s ꝯtra. ſed ibi neutra fuit vxor.
¶ De ſpōſa. ¶ Caſus. Dictū eſt. ſ. q̄ illa quam vir ſororis ſue cognouit, cōtrahere nō poteſt. nunc dicit ſecꝰ eſſe in ſponſa que poſt penitentiam poteſt contrahere.
Quidā deſpōſauit. ¶ Caſus. Quidā deſpōſauit quandam: et eam, ꝓpter frigiditatem vel aliud iuſtum impedimentum cognoſcere nō potuit. quā frater eius poſtea corrupit et grauidauit, et ideo ſtatutū fuit in ꝯcilio iſto vt corruptor eam nō habeat: lꝫ frater eius eam non potuit habere: mechus tñ et mecha poſt penitētiā contrahere poſſunt.
b ¶ Dotauit. i. donationem propter nuptias dedit. naꝫ ſm leges mulier dat dotē et vir donationem. extra de dona. inter virū et vxo. nuper.
c ¶ Sed mechus. Si fuit ſponſa de preſenti: qđ magis videt̄ ex eo qđ dicit, nō potuit ei cōmiſceri, quia ad id ſponſus iam deuenerat, vt tentaret: ſed non potuit aliquo impedimento impeditus. Uel ſi fuit ſponſa de futuro, cum qua non cōmittitur mechia. i. adulterium: dic mechus et mecha. i. fornicarius ⁊ fornicaria: quia fornicatio mechia dicitur: argu: xxxij. q. iiij. meretrices. ⁊ hoc eſt quod ſequitur fornicationis ⁊c̄.

Adulteriū cum ſponſa nō ꝯmittitur.

Adde in gl. c. diſcretionē de eo q̄ cogno. cōſang. vxoris ſue. gl. i ca. ſi vo. de ſent. excō.

d ¶ Licita. Poſt mortem ſponſi, ſi erat ſponſa de preſenti. ecce minus puniuntur iſti q̄ adulteri in ſuperiori ca. ſed hoc non contingit propter coniugium, vt intelligit G. ſed peccauerunt minus ob publice honeſtatis iuſtitiam, q̄ ſi eſſet iam cognita, et affinitas interueniſſet. Joannes.
Si quis. ¶ Caſus. Deſponſauit aliquis aliquam per verba de futuro: pater eiꝰ eam poſtea oppreſſit, cum qua filius poſtea per verba de preſenti cōtraxit de facto. Dicitur hic q̄ tam pater q̄ illa ſint ſine ſpe cōiugij: filius vero aliam accipiat.
e ¶ Sponſam, ſcꝫ de futuro.

illis antea vxor fuerat: neutrā ex ipſis habeat, nec ipſi adultero vnq̄ꝫ in coniugio[a] copulet̄. i. nec ꝓprie vxori ſibi licet reddere debitū, quā ſibi reddidit illicitam ſororem eius cognoſcendo, nec etiam poſt mortē vxoris licet ei adultere vel alicui copulari in coniugium.

De ſponſa vero econtra legitur in concilio Triburienſi.

¶ De eo q̄ dormiuit cū ſponſa fratris ſui.

Quidā deſponſauit vxorē, ⁊ dotauit[b] eā, ⁊ cum ea coire non potuit: quam clāculo frater eiꝰ corrupit, et grauidam eam reddidit decretuꝫ eſt vt q̄uis nupta eſſe non potuit legitimo viro, deſponſatā tamen fratri frater habere nō poſſit: ſed mechus[c] et mecha fornicationis quidem vindictā ſuſtineant: licita[d] vero cōiugia eis non negentur.

Item ex eodem.

¶ Si q̄s ſponſam filij ſui oppreſſerit, ſimul cum ea ſine ſpe coniugij maneat.

Si quis ſponſam[e] filij ſui oppreſſerit, et poſtea filius eius eam duxerit: pater[f] poſtmodum non habeat vxorem, nec mulier virum. filius qui patris facinus ignorauit, aliam accipiat. Si illa quā vir ſororis ſue cognouerit[g] perpetuo copulari ꝓhibetur: hic vero qui ſponſam fratris ſui corruperat, peracta penitētia matrimoniū contrahere permittit̄: apparet[h] hanc non fuiſſe coniugem fratris eius.

Item mulier cauſa fornicationis a viro ſuo dimiſſa, aut ei reconciliabitur, aut eo viuente innupta manebit.

De ſponſa[i] vero econtra inuenitur in primo libro capitularij, in quo ſic legitur.

¶ Si ſponſus raptam recipere noluerit, liceat ſibi alij nubere.

Raptor penitētia publica mulctetur, raptā vero ſi ſpōſus accipere noluerit[k] et ipſa eidē crimini cōſentiēs[l] non fuerit[m], licentia nubendi alij non negetur.

Item ex concilio Toletano.

¶ De eodem.

Statutū eſt a ſacro conuētu vt ſi q̄s ſponſam alteriꝰ rapuerit[n] publica penitētia mulctet̄, ⁊ ſine ſpe cōiugij maneat. Et ſi ipſa eidē crimini

f ¶ Pater. Quare ergo frater permittit̄ vxorē habere in conſimili caſu: vt. ſ. in ca. precedēti? Reſpon. q̄ pater ꝓximior eſt filio q̄ frater. nā vna perſona intelligit̄ eſſe cum eo: vnde magis punitur. Jo.
¶ Si illa. ¶ Caſus. Infert G. ex ſupradictis dicens: ſi illa quam vir ſororis ſue cognouit, contrahere non poteſt: qui vero ſponſam fratris ſui corrupit, poſt penitentiā cōtrahere pōt, apparet q̄ hec nō fuit coniunx fratris eius. Itē vxor poſt fornicationem poteſt viro ſuo reconciliari: et eo viuo manebit innupta: de ſponſa vero contrariū inuenitur: quod probat per ſe. ca.

De hꝰ xxx. q. iij. §. hac auctoritate. i. ꝑſo.

g ¶ Cognouerit. ſ. e. q̄ dormierit.
h ¶ Apparet. Allegando dicit.
i ¶ De ſpōſa. de futuro. nā ſi ſit de preſenti, idē eſt qđ incognita.
Raptor. ¶ Caſus. Si aliq̄s rapuit ſponſam alterius, raptor debet puniri: ⁊ ſi ſpōſus eā recipere noluerit, ipſa poterit alij nubere ſi raptori in crimine nō cōſenſit.
k ¶ Noluerit. de facto ſupple, ſi intelligas de ſponſa de preſenti. naꝫ de iure cōpellitur eā recipere ſi ipſa nō peccauit nec ꝯſenſit, ſed per vim eſt paſſa. ar. xxxij. q. v. reuera. ff. de adul. ſi vxor. §. ſi q̄s plane. niſi velit ſponſus religionē intrare: vt ex̄ de cōuer. cōiu. ex publico. ⁊ ſm hoc qđ dicit̄ in fi. q̄ illa poſſit nubere cū alio, intelligas poſt mortē viri ſui. ſi autē ſponſa eſt de futuro, nō eſt compellēdus: quia libera debēt eſſe matrimonia: vt extra de ſpon. requiſiuit. nam propter modicam cauſam poteſt dimitti vxor de futuro. extra de iure iuran. quemadmodum.

Et hꝰ de rigore iuris, q̄ p̄ diſpēſationē acta penitentia nubere poteſt. c. ſi autem. xxxij. q. ij.

l ¶ Conſentiēs. Tunc enim non poſſet nubere, niſi timeret̄ incontinentia eius: vt ex̄ de eo q̄ cog. conſan. ca. ex literis. in fi. xxxvj. q. ij. ſi autem. Jo.

Hoc no. xxxvj. q. ij. § ſum.

m ¶ Nō fuerit. Ante vel poſt. nō em̄ refert quādo dolꝰ cōmittat̄. arg. j. q. j. eos. ⁊. ff. de calū. l. j. §. qui autē.
n Statutum eſt. ¶ Rapuerit. i. violenter corruperit. Si hoc intelligas de ſpōſa de p̄ſenti, dic alij, ſcꝫ ſponſo, q̄ eſt aliꝰ a raptore. ⁊ ſm hoc dic nubendi. i. carnaliter commiſcendi. ſi autem legas de ſponſa de futuro, dicas alij, ſcilicꝫ a ſponſo ⁊ raptore, nam cum raptore ſenet.

Matrimoniū raptoris ⁊ rapte

conſentiens[a] non fuerit: licentia nubendi alij non negetur. Qȝ ſi poſt hec coniungere ſe preſumpſerint[b]: vterq̧ vſq̧ ad ſatiſfactionem[c] anathematizetur. Apparet ergo hanc non fuiſſe coiugē, cui viuēte ſponſo alteri nubēdi licētia nō negaẗ. Quomodo ergo ſm Ambroſium ⁊ reliq̃s patres ſponſi cōiuges appellanẗ, ⁊ his oib⁹ argumētis coniuges nō eſſe pbātur? Sed ſciendum eſt[d] ꝙ coniugiū deſponſatione initiatur, cōmixtione perficiẗ: vnde inter ſponſum ⁊ ſponſam coniugiū eſt, ſȝ initiatū: inter copulatos eſt coniugium ratum.

Unde Ambroſius.

In deſponſatione coniugium initiatur.

Cum initiaẗ[e] cōiugium cōiugij nomē adſciſciẗ: non cū puella viri admixtione cognoſciẗ. Ecce ꝙ in deſpōſatiōe ꝯiugiū initiaẗ, nō pficiẗ.

Item Ambroſius in lib. j. de patriarchis.

Cōiunctoꝝ cōmixtio, matrimonium perficit.

In oi matrimonio cōiunctio intelligitur ſpūalis quā cōfirmat ⁊ perficit cōiunctorū commixtio corporalis.

Itē Hieronym⁹ ſuper Abdiam prophetam.

Matrimonium ſponſali cōiunctione initiatur, cōmixtione perficitur.

Quapropter in filiabus veſtris fornicabunẗ, et ſponſe veſtre adultere erunt. Notandum eſt ꝙ in filiab⁹ dicit fornicationem futurā, et in coniugib⁹ adulteria. que ſponſali ꝯiunctione initianẗ, ⁊ commixtione corpoꝝ pficiunẗ[f].

Item Ambroſius ad Paternum.

Cū deſponſata fuerit tradita, et in vſum deducta: rite cōiunx appellatur.

Si quis deſponſata ſibi et tradita[g] vtaẗ: rite coniugium vocatur. Quare autem poſt nuptialis pacta non ſtatim tradanẗ ſpōſe. Auguſtinus in li. iiij. cōfeſſionū oſtēdit dicens.

Quare ſpōſe poſt pactum non ſtatim tradantur.

Inſtitutū eſt vt ſpōſe iaȝ pacte non ſtatim[h] tradantur: ne vilē[i] habeat maritus datam, quam ſuſpirauerit ‡ ſponſus dilatam.

Iuxta hanc diſtinctionem[k] intelligenda eſt illa authori-

non debet contrahere in odiū rapine. ſi tamē cōtrahit tenet matrimoniū: arg. ex̄ de rap. accedens. Io.

a ¶ Cōſentiens. j. xxxvj. q. ij. ſi autem. cōtra. ſed hoc de rigore iuris. Ioan.

b ¶ Preſumpſerint. j. xxxiiij. q. ij. non ſatis. xxxvj. q̄o. ij. tria. cōtra. ſȝ ibi de rapta nondū alteri deſponſata, hic vero de rapta alteri deſponſata.

c ¶ Uſq̧ ad ſatiſfactioneȝ. id eſt donec penitētiā agāt de rapina. Io.

¶ Apparet. ¶ Hec eſt. iij. pars. q̄o. in qua pbat Gratia. per. xij. ca. ꝙ ſponſa de preſenti diciẗ vxor non de preſenti, ſed ſpe futuroꝝ: ſcilicet quia non eſt ibi ſignificatio que eſt inter Chriſtū et eccleſiaȝ. vnde qui ducit talem, nō eſt bigam⁹. Io. de fan.

¶ Caſus. Concludit Gra. ex ſupradictis illam non fuiſſe coniugem cui viuente ſpōſo nubendi licentia conceditur. Poſtea dicit ꝙ inter ſponſum et ſponſam eſt matrimonium initiatū, ⁊ nō ratum: quod in deſponſatione initiaẗ, ſȝ in cōmixtione perficiẗ. Quod probat. j.

d ¶ Sed ſciendū eſt. Ponit diſtictionē ſuā de matrimonio initiato: ⁊ eā ꝓbat per ca. que ſane intellecta aliud ſonant.

e Cum initiatur. Quo ad ſignificationē. nā q̄ ad eſſentiā ſtatim plenū eſt ⁊ pfectū, qꝛ ſimplex eſt, ſicut ⁊ omne ſacramentū. Io. †

f Quapropter. ¶ Perficiunẗ. non quo ad ſui eſſentiā, ſȝ quo ad ſignificationē. non tamen ſequiẗ ꝙ ante non fuerit pfectū, qꝛ perfectū ampli⁹ poteſt perfici: arg. xj. q. iij. anteceſſor. Perficiẗ autē matrimoniū per coitum quo ad ſui ſignificationē, qꝛ tūc vtrāq̧ habet ſignificationē, ſcȝ ꝯiunctionē anime fidelis ad deū, ⁊ Chriſti ad eccleſiā. extra de biga. ca. debitū. Sed quare ſeparatur matrimoniū cauſa religionis poſt coniunctionē anime fidelis ad deum, ⁊ non poſt coniunctionē Chriſti ad eccleſiam? Ratio eſt, quia anima ſeparatur a deo per peccatum: vnde non eſt mirū ꝙ poſt talē coniunctionē matrimonium ſeparatur: ſed illa cōiunctio Chriſti ad eccleſiā deſignatur per vnionē qua vnita eſt diuinitas carni humane in vtero virginali, vnde quia humana caro nunq̃ a deitate ſeparata eſt, ideo poſt talē coniunctionē matrimoniū nunq̃ diſſoluiẗ? Uel poteſt dici ꝙ facili⁹ eſt ꝙ vna aīa ſepareẗ a deo, q̄ȝ tota eccleſia: immo impoſſibile eſt ꝙ tota ecclīa ſepareẗ a deo, qꝛ ecclīa non poteſt nulla eſſe. xxiiij. q. j. pudēda. xxj. diſt. ca. j. Io.

Si quis.

g ¶ Tradita. Ergo ſi non ſit tradita ſibi et traducta, et ea vtatur vim facit: vt. C. de rap. vir. l. vna. ſȝ. l. illa non tenet: vt. j. eo. lex. extra d̄ rap. cum cauſam. Io.

¶ Quare. ¶ Caſ⁹. Hic Gratia. ponit quandā incidētem queſtionem, quare ſcilȝ ſponſa non ſtatim tradatur ſpōſo ⁊ eā determinat in ſequenti ca. cuius caſus patet.

h Inſtitutum eſt. ¶ Non ſtatim: qꝛ niſi intra duos menſes. † ex̄ de conuer. coniug. ex publico. Similiter fideiuſſoꝛ nō debet ſtatim venire cū ſacco parat⁹. ff. de ſolu. q̄d dicim⁹. l. diſt. q̄uis. — † Uide ꝙ le. et no. ſ̄. e. coniuges.

i ¶ Ne vilē. Nā gratioꝛ eſt fructus quē ſpes ꝓductioꝛ edit. Et nota ꝙ ꝓpter cauendā vilitatem multa omittuntur. xvj. q. j. precipimus. ff. de offic. preſi. obſeruandū. xlv. diſt. de iudeis. l. diſt. §. poteſt. — Fruct⁹ diu expectat⁹ gratiſſimus eſt.

¶ Iuxta. ¶ Caſ⁹. ‡ al̄r as nō ſuſpirauit. Iſte. §. diuiditur i tres partes. In pꝛima approbat diſtictionem poſitaȝ. e. ſ̄. in. §. apparet. de matrimonio initiato et perfecto: ſm quam vt dicit Gra. intelligitur authoritas Aug. ſ̄. e. non dubium. ⁊ ca. leonis. ⁊ ca. cū ſocietas. In ſcd̄a obijciẗ, qꝛ dicit Augu. ꝙ inter Mariā ⁊ Ioſeph fuit perfectū matrimoniū, ⁊ tamē carnalis copula non interuenit. Sȝ ſoluit Gra. dicens ꝙ perfectū intelligitur non ex officio carnis, ſed ex his bonis que officium coniugij comitanẗ. In tertia dat ſolutionem aliam, dicēs ꝙ ſponſa dicitur vxoꝛ ſpe futurorum, ⁊ non re preſentium: ſecus in carnaliter cognita. Quod probat quatuoꝛ authoritatibus, ſcȝ vna Ambroſij: duabus Auguſt. et vna Bede. Secūda pars incipit ibi: Sed et obijcitur. Tertia ibi: Poteſt et aliter. Non effectu preſentium: id eſt non vſu carnis. Ad probandum autem hanc vltimā diſtinctionem inducit Gratia. ca. ſequentia.

k ¶ Hanc diſtinctionem, de initiato ⁊ conſummato.

tas Auguſtini: Non dubiū eſt illā mulierē non pertinere[a] ad matrimoniū, cū qua docetur non fuiſſe cōmixtio ſexus. Ad matrimoniū perfectum ſubintelligendum eſt: tale videlicet qd̓ habeat in ſe Chriſti et eccleſie ſacramentum. ita ⁊ illud Leonis pape intelligendum eſt. ¶ Sed obijcitur illud Auguſtini inter Mariā ⁊ Joſeph fuit perfectū coniugium. Sed perfectum intelligitur non ex officio, ſed ex his que comitantur officium coniugij: ex fide videlicet, prole, et ſacramento que omnia inter Chriſti parētes fuiſſe, authoritate Auguſtini probantur. Cuncta ergo que de non ſeparando coniugio inducta ſunt, de perfecto intelligantur, qd̓ ſponſali coniunctione eſt initiatum, et officio corporalis cōmixtionis eſt cōſummatū. Illa vero in quibus ſeparabile coniugiū oſtēdit̄ ſimiliter de initiato intelliguntur, qd̓ nondum officio ſui perfectum eſt. ¶ Poteſt ⁊ aliter diſtingui. Sponſe[b] appellantur ꝯiuges ꝯſuetudine ſcripture, ſpe futurorum, non effectu[c] preſentiū. Unde Ambroſius cū dixiſſet, cū initiat̄ coniugium: non addidit, tunc res vel effectus, ſed tunc nomen coniugij adſciſcitur: oſtendēs tales coniugij nomen habere, non rem vel effectum.

Item Auguſtinꝰ cū de parētibꝰ[d] dñi loqueretur, ait: Cōiuges fuerūt mēte, ⁊ non carne, ſicut ⁊ parentes[e]. Ex quo dat̄ intelligi ꝙ ſicut Joſeph pater domini dictus eſt non effectu geniture, ſed officio et cura ꝓuidendi: ſic et coniunx mater eius appellat̄ non coniugij effectu, ſꝫ ſubminiſtratiōe neceſſarioꝝ, ⁊ indiuidue mentis affectu. Hinc Auguſtinꝰ ait: Noli timere accipere Mariā cōiugē tuā. Coniugē noīauit: q: futura[f] erat vxor. Hic ⁊ Beda ſuper Leuiticum: Si quis ſponſam alterꝰ violauerit ⁊c̄. ſponſam vxorem dixit, nō que tūc erat, ſꝫ q̄ futura erat vxor. Hinc etiā Hieronymꝰ ſuper Mattheum in euāgelio: Cum eſſet deſponſata.

¶ Cōſuetudine ſcripture ſpōſe cōiuges, et ſponſi viri appellantur.

Genuit[g] Joſeph virum Marie. ¶ Cum virū audieris, tibi non ſubeat, ſuſpicio nuptiarū[h], ſed recordare conſuetudinis ſcripturarū ꝙ ſponſi viri, ⁊ ſponſe vocentur vxores. ⁊.j. Nō ab alio inuenta eſt niſi a Joſeph, qui pene licentia maritali future vxoris omnia nouerat. et infra. Joſeph fili Dauid ⁊c̄. Ita vt ſupra diximus, ſponſas vxores appellari conſtat: quod plenius liber aduerſus Heluidium[i] docet.

Itē ſuper Geneſim lib. iiij.

¶ De eodem.

Egreſſꝰ itaqꝫ Loth locutꝰ eſt ad generos ſuos, et qui accepturi erant filias ſuas. ¶ In ſequentibus filie Loth virgines fuiſſe dicūtur. Et ipſe ad ſodonitas dixit: Ecce[k] due filie mee, que nō cognouerunt virum ⁊c̄. Nūc autem dicit̄ habuiſſe generos ſꝫ quidā arbitrant̄ eas que viros habuerunt, in ſodomis perijſſe: ⁊ que virgines erant cū patre exiſſe, ſed hebraica veritas habet: Egreſſus Loth locutꝰ eſt ad ſponſos[l] ſuos. quod quidem magis verum eſſe videt̄ ex hoc quod ſequitur. Qui accepturi erant filias ſuas. vnde dat̄ intelligi ꝙ ſcriptura ſponſos generos vocat.

Item Joannes os aureū in eodem euangelio.

¶ Maria cōiunx dicitur more ſcripture cū ſimpliciter ſpōſa eſſet.

a ¶ Non pertinere. Ex his vꝰbis G. b. nꝰ intellectꝰ haberi pōt: ſed ꝙ ipſe maium habuit, patet ex illo loco: Cūcta ergo.

b ¶ Sponſe. nec hec ſolutio multū valet: quia eadem ratione dici poteſt ꝙ cōmittat adulteriū ſpe futurorū non re preſentiū q̄ cū ſponſa alicuius fornicat̄: qd̓ ridiculum eſt dicere.

c ¶ Effectu. i. propter fidele cōiugiū vt. s. e. coniunx.

d ¶ De parentibus. Joſeph enim putatiuus pr̄ domini dictus eſt. — Joſeph fuit pr̄ putatiuꝰ dñi.

e ¶ Sicut ⁊ parētes. q̄ ad Joſeph. Nam Maria carne fuit eiꝰ parens. vnde expone parētes. i. parens. plurale ꝓ ſingulari. ij. q. j. in primis.

f ¶ Quia futura. Ex hoc loco habuit tam Sandulphus ꝙ Gratianꝰ cauſam ſui erroris, dicentes verū coniugiū non fuiſſe inter Mariā et Joſeph: qd̓ tamē falſuꝫ eſt: vt. s. e. coniunx. Et eſt hic argu. aliquē ſumere appellationem ab eo qd̓ futurum erit: vt. xxiij. q. j. paratus. — Scilꝫ ꝙ Gratianꝰ s. e. §. i ſcd̓a ſolutione. Matrimoniū verꝫ fuit iter Mariam et Joſeph vt etiā, dr̃. s. e. q. ij. §. j. ver. ſi, btā maria. ⁊. §. ecce. et. §. ſed obijcit.

Genuit ioſeph. ¶ Caſ. hoc ca. diuidit̄ in duas ptes. In pma parte ponuntur verba euangeliſte. In ſecunda ponunt̄ verba Hieronymi dicētis. Cū audieris ꝙ Joſeph fuerit vir Marie, non ſuſpiceris ꝙ eam cognouerit: ſed ſcias ꝙ ſm cōſuetudinem ſcripturaꝝ ſpōſus de pſenti ante carnalem copulam vir appellat̄, et ſponſa vxor. Secūda pars incipit ibi: Cū virū. — Mat. j. c.

g ¶ Genuit. i. prima parte commentatur Hieronymꝰ ſuper illa authoritate, Genuit Joſeph. In ſcd̓a parte cōmentatur ſuper illa: Inuēta eſt ⁊c̄. In tertia parte commentatur ſuper illa: Joſeph fili Dauid ⁊c̄.

g ¶ Genuit Joſeph. Uerba ſunt euangeliſte.

h ¶ Nuptiarum. id eſt carnalis commixtionis: q: carnalem copulam eius non cognouit.

i ¶ Heluidiū. hereticuꝫ qui dicebat beatā virginē alios filios genuiſſe eo ꝙ euangelium dicat. Peperit filiū ſuū primogenitum: et Joſeph de alia muliercula plures filios habuiſſe: vt ſic Chriſti parētes infamaret. — Maria vnicum genuit. — Sic dictꝰ quia ante eū nullꝰ natꝰ eſt et eū ... virgo natꝰ: ꝗ poſt eū nullꝰ et ea natꝰ eſt.

Egreſſꝰ itaqꝫ. ¶ Caſ. hoc capitu. diuiditur in duas partes. In prima ponunt̄ verba Geneſis. In ſecūda ponūtur verba Hieronymi probātis ꝙ nomine generi etiam ſponſus filie intelligit̄, quia filie Loth nōdū viros cognouerant, ⁊ tamē ſponſi earū generi appellant̄: licet quidam aliter opinentur, dicentes ꝙ que viros habuerunt, perierūt in ſodomis: virgines autem exierūt cum patre. Secunda pars incipit ibi. In ſequentibus. Nunc. i. ſuper loco Geneſis, Egreſſus eſt ⁊c̄. — Gen. xix. — ſig. Joſeph. Hiero.

k ¶ Ecce. s. xiiij. diſt. ca. j.

l ¶ Ad ſponſos. Tamen appellatione generi ſponſus continetur: vt. iiij. queſtione. iij. §. item. l. Julia. vſſ. — Contra in l. lege Julia. ... gl. ⁊ de ... ff. de ...

item ne liberto.

P Riuſq̄3. ¶ Caſus. Hoc capitu. diuiditur in quatuor partes. In prima parte ponuntur verba euangelij. In ſecunda oſtendit Joannes q̄ Maria ſponſa iuxta morem antiquum habitauit cum ſponſo ſuo ſicut econuerſo generi Loth apud ſuas ſpōſas habitauerunt. In tertia parte oſtendit q̄ nomine cōiugis, ſponſa intelligitur. In quarta parte dicit q̄ cum Joſeph vellet Mariam velut ſuſpectam dimittere: angelus eum reconciliauit ſibi, non ad carnale cōmerciū, ſed ad cōmunis habitaculi cōſortium. Secunda pars incipit ibi: non dixit: Tertia ibi: noli timere. Quarta ibi: ſicut enim. Uxoris ſcʒ cognite. Illi, ſcʒ diſcipulo ioanni.

Gen. xx.

Mat. je.

a ¶ Priuſq̄3. Hic prius non notat ordinem. argu. extra de verbo. ſig. quod et arg. xix. q. vj. §. nunc autē. Un̄ non ſequit̄ q̄ poſtea cōuenerint. Et etiaʒ cōtor. huic ar. lex. nam lex dicit q̄ ſi ſeruus non fuerit euict⁹ priuſq̄3 moreretur, vel mortuus eſſet: nec inde ſequit̄ q̄ poſt euincatur: q̄a hoc eſſet impoſſibile. ff. de euic. ſi ſeruus.

prius cognō uerat ordinē.

b ¶ Seruabat. nō tamen vbicūq̄3: immo alicubi contrarium obtinebat: prout ſtatim ſubditur de generis Loth.

c ¶ Haberētur. ff. de ri. nup. l. mulierem. vnde niſi poſt puberes annos ſponſa inueniatur in domo ſponſi, non preſumitur vxor: vt. ff. de ri. nup. l. iiij. Itē licet poſt puberes annos ſpōſa inueniat̄ in domo ſpōſi: tn̄ niſi cōſtet de ſpōſalibus, hoc ipſo q̄ ſecū reperit̄ nō preſumit̄ m̄rimoniū: vt. ff. de ſpon. queſitū. ⁊ ex̄ de reſti. ſpo. ex parte.

d ¶ Sic ⁊ Maria. ſimilitudo eſt p̄ cōtrariū: vel in eo q̄ ⁊ iſti ⁊ illi cohabitabāt ſpōſis ſine carnali cōmixtione.

e ¶ Sed dimittere. i. ad eam non accedere.

f ¶ Retinere. ergo ⁊ accipere eſt retinere: arg. xij. q. ij. ſi qua de rebus.

g ¶ Dimiſerat. quia ſuſpicat⁹ de ea fuerat adulteriū. ij. q. j. ſi peccauerit.

h ¶ Copulat. i. reconciliat, nō deſpōſat. ſed qđ dicit copulat, iam mēte dimiſerat eā, ⁊ quaſi ſeparati erāt quo ad mentem: ioſeph tamen prius ei fuit coniunctus per conſenſum matrimonialem, et conſenſit in carnalem copulam. ʒ. e. §. j.

P Riuſq̄3 [a] conuenirent. ¶ Nō dixit, priuſq̄3 in ſponſi adduceret̄ domū. Hūc em̄ morē ſeruabat [b] antiq̄tas, vt ſpōſe in ſponſorū domibus haberentur [c]. vt autem generi Loth apud ſocerū legunt̄ habitare cū ſpōſis nondū ſibi copulatis lege coniugij: ſic ⁊ maria [d] habitabat cum ſpōſo. ⁊. ī. Neq̄3 em̄ eam voluit de domo expellere, ſed dimittere [e]. et. ī. ¶ Noli timere accipe Mariā coniugē tuam. Quo ſermone ſpōſam ſimiliter indicauit: ſicut etiam eos qui adhuc ſponſi ſunt, generos appellare ſcriptura conſueuit. Quid enim eſt accipere, niſi domi profecto retinere [f]? Jam enim illaʒ mente dimiſerat [g]. et infra. ¶ Sicut enim poſtea illā cōmendauit Chriſtus ipſi diſcipulo ſic et nūc angelus copulat [h] ſponſo non in fedus ſolenne coniugij, ſed in conſortium communis habitaculi.

I dem in eodem, homilia. ij.

¶ Dñs non cōmendaſſet matrem diſcipulo ſi eam Joſeph (cognouiſſet.

S I em̄ cognouiſſet eam et loco habuiſſet vxoris [i]: quomodo illam dominus quaſi abſq̄3 ſolatio, et nihil penitus habentem diſcipulo commendaſſet, iubens illi vt eam reciperet in ſuam?

I tem Origenes in eodem.

¶ Maria vxor Joſeph appellatur: quia ſic ab eo putabatur futura.

I Nuēta eſt habēs in vtero. A beato Joſeph: q̄ licet eā nō cōtingeret: future tamen (vt putabat̄) vxoris omnia nouerat. et. ī. Si tibi vxor nominatur: etſi in deſpōſatione vxor tibi eſſe dicitur: non tamen tibi vxor eſt: ſed dei vnigeniti mater eſt eterna. ⁊. ī. Dico coniugem [k] propterea, vt diabolo virginitatē eius occultē: vt legis [l] inſtituta nō deſtruā. In ſequētibus demonſtrabo q̄ nec iſta tua cōiunx ſm̄ conſuetudinē cōiugij habeat̄: nec iſte qui etiā generatur, tuus filius eſſe credatur. I tē Greg. in expoſitione euangelij.

¶ Ad nuptias Marie ioſeph non peruenit.

S Ic quippe diſcipulum poſt reſurrectionē ſuā

i S I enim. ¶ Uxoris. Arg. q̄ viuente ioſeph ſeparata eſt virgo ab eo: ar. ʒ. e. §. ecce. ⁊ hoc contra petrum manducatorē, qui dixit [†] q̄ Joſeph mortuus erat tempore dominice paſſionis. Hic enim exprimitur cauſa quare dominus ſeparauit eā a Joſeph.

Joſeph t̄pe paſſiōis viuebat: et a v̄gine ſeparat⁹ fuerat.

I Nuenta eſt. ¶ Caſus. Hoc ca. diuidit̄ in duas partes. In prima ponunt̄ v̄ba euangeliſte. In ſecūda verba Origenis dicēt̄ q̄ Maria fuit tantum ſponſa de preſēti: ſʒ ideo fuit appellata vxor, vt eius virginitas lateret diabolum: et ne parturiens non ex marito, lapidaretur. Scđa pars icipit ibi: A beato. Tibi vxor carnaliter cognita. ſm̄ cōſuetudineʒ. ſcilicet carnalem.

† Scʒ i hiſtoria euangelica vbi tractat de nuptijs factis in chana galilee.

k ¶ Dico cōiugē. in perſona angeli, quaſi loquitur hoc Origenes.

l ¶ Ut legis. Qr ſm̄ legem que iam ſpōſa erat lapidabat̄ ob fornicationem. xxxiij. q. ij. nō ſatis: ſed que nondū erat ſponſa alicuius, et fornicabatur, non puniebatur morte niſi poſt ea copularetur alicui tanq̄3 virgo: et ita lapidaret̄ beata virgo, quia cum iam ſpōſum haberet, grauida apparebat: ⁊ ita cōſtabat vel ante vel poſt deſponſationem eam fornicatam preſumptiue: et ideo fuit deſponſata. Sed ſecundum legem romanam ſecus eſt: nam ſi qua fuerit fornicata anteq̄3 ſit ſponſa, non poteſt accuſari de adulterio. ſi vero poſtq̄3 fuerit ſponſa, poteſt. ff. de adult. ſi vxor. §. ſi quis vero. Tamen dicūt quidam q̄ etiam ſimplex fornicatio morte puniebatur in aaronitis: quia maior munditia exigebatur in eis: quia de eis authoꝛ mundi, id eſt Chriſtus erat naſciturus. Et nota q̄ hic occultatur aliquid propter malitiam eius cui fit occultatio. quandoq̄3 occultatur aliquid propter rei excellentiam. xliij. diſtinctio. in mandatis. quandoq̄3 ideo quia auditores capaces non ſunt. viij. q̄one. j. oportet. et ibi: Multa habeo vobis dicere, que non poteſtis portare modo.

Spōſa fornicata an erat oli lapidāda.

Joan. xx. f.

Occultare lʒ, ex cā.

S Ic quippe. ¶ Caſus. Gregorius facit hic quandam collationem inter Joſeph ⁊ Thomā apoſtolum. vtrūq̄3 em̄ p̄miſit de⁹ dubitare: alterū de v̄ginitate Marie, ⁊ alterū de chriſti reſurrectione, tn̄ neutrū in du-

dubitare pmiſit, tamen nec in dubitatiõe deſeruit: ſicut ante natiuitatẽ ſuã habere Mariam ſponſam voluit, q̇ tamen ad eius nuptias nõ peruenit. Nã ita fact⁹ eſt diſcipulus dubitans et palpans: teſtis vere reſurrectiõis: ſicut ſpõſus fuerat ⁊ matris cuſtos integerrime virginitatis. Ex his[a] omnibus authoritatib⁹ apparet ſponſas cõiuges appellari ſpe futurorum nõ re preſentium. Quomodo ergo ꝯiuges a prima fide deſponſationis appellantur: ſi iſta que aſſerit̃ ſponſa, cõiunx eſſe negat̃? ¶ Sed a prima fide deſpõſationis cõiunx dicitur appellari: non ꝙ in ipſa deſponſatione fiat coniunx: ſed quia ex fide quam ex deſponſatione ſibi inuicem debent, poſtea efficiuntur coniuges: ſicut[b] per fidem dicuntur remitti peccata, non ꝙ ante baptiſma per fidem remittantur, ſed quia fides eſt cauſa quare in baptiſmate a peccatis emundamur. ¶ Illud autem Joannis chryſoſtomi: Matrimoniũ non facit coitus ſed voluntas. Item illud Ambroſij: Non defloratio virginitatis, ſed pactio cõiugalis matrimonium facit: ita intelligendum eſt: coitus ſine voluntate cõtrahendi matrimonium, et defloratio virginitatis ſine pactione coniugali matrimonium non facit: ſed precedens voluntas contrahendi matrimonium et coniugalis pactio facit vt mulier in defloratione ſue virginitatis vel in coitu dicatur nubere viro, vel nuptias celebrare. Item Syricius[c] papa diſceſſionem ſponſe a ſponſo vocat coniugalem ſeparationem. ¶ Sed talis diſceſſio dicitur violatio coniugij non iam exiſtentis, ſed futuri: vt ex ipſa deſponſatione ſperabatur. ſic ⁊ diabolus dicitur cecidiſſe a beatitudine[d] non ſolum quam tunc habebat, ſed etiam ad quam habendã creatus erat. ¶ Sic q̇ merito ſue vite vel ſcientie in ſacerdotem vel epiſcopum eligitur, ſi interim electionẽ ſuã caſſari meruerit, dicitur amittere ſacerdotalem[e] vel epiſcopalem vnctionẽ, non quã iã acceperat[f], ſed ad quã accipiendã electus erat. Nõ ergo illa authoritate ſponſa cõiunx poteſt probari. Sed cõcedatur ꝙ ſponſa nõ ſit coniunx, tamen queritur vtrum[g] liceat ei renunciare priori cõditioni? Hoc autem prohibetur authoritate Anchiritani concilij, in quo ſtatutum ſic legitur.

¶ Puelle deſponſate prioribus reddende ſunt ſi ab aliis rapte fuerunt.

bitatione permiſit: ⁊ vtroq; vſus eſt pro teſte tam reſurrectiõis q̃ʒ virginitatis Marie. Ad nuptias, id eſt ad carnalem cognitionem.

¶ Ex his omnibus. ¶ Caſus. Concludit Gratianus ex premiſſis ꝙ nuncupatur ſponſa et coniunx non re pleniũ, ſed ſpe futurorum: ⁊ ſuam concluſionẽ tribus ſimilitudinibus approbat, reſpondendo quibuſdam ca. ſuperius allegat̃. Prima ſimilitudo incipit ibi: Sʒ a prima. Secunda ibi: Sed talis. Tertia ibi: Sic q̇ merito. ⁊ dicit Hug. ꝙ Gratianus fere per totam hanc queſtionem male dicit: et per vnum falſum vult pbare aliud falſum. Tu aũt dicas ꝙ m̃rimonium eſt cum ſponſa de preſenti. ſed nõ cõſummatum.

a ¶ Ex his. Fere per totũ iſtum .§. male dicit Gratianus: immo per totam hanc queſtionem. Joan.

b ¶ Sicut. Hic p vnum falſum vult aliud pbare. nam ꝙ adulto nõ dimittãtur peccata per fidem ante baptiſmum, nemo catholicus dicit. hoc etiã Augu. expreſſe negat. de cõſe. diſtin. iiij. nõ dubito ⁊ capi. baptiſmi. verũ eſt ꝙ nõ dimittuntur om̃ino ante baptiſmũ quo ad omnem penam: q: nõ quo ad temporalẽ qđ fit p baptiſmũ. de cõſe. diſti. iiij. ſine penitentia. niſi ſumma eſſet cõtritio: vt in latrone. de conſe. diſt. iiij. ca. baptiſmi vicem.

Peccata adulti an dimittãt̃ p fideʒ ante baptiſmũ.

c ¶ Syricius. j. e. q. de coniugali. et ita ſoluit quod non obiecerat: et ſic eſt rota precurrens.

d ¶ A beatitudine. Habuit quidem beatitudinem, ſed non permanentem vel confirmatã: vnde dicitur non habuiſſe charitatem in celo. xvj. q. ij. viſis. de peni. diſtin. ij. principium. xix. diſt. propter totius.

e ¶ Sacerdotalem. Sed hoc non niſi poſt confirmationem: vt extra de accu. ſuper his. Joan.

f ¶ Acceperat. Amittit ergo quis qđ non habet. vt. C. de admi. tu. pupillorũ. † arg. cõtra. ff. de reg. iur. nõ videtur. non videtur re excluſus qui rem non habuit.

† Ad idẽ. xxiiij. diſti. q̃ rãdã. i ſi. vbi de hoc. et. v. q. vj. c. quiſta. vbi de hoc.

¶ Sed concedatur. ¶ Caſus. Nunc reuertitur Gratianus ad principalem queſtionem.

g ¶ Queritur vtrum. Huius queſtionis nulla eſt vis. determinat̃ em̃ per id quod eſt ex̃ de ſpon. duo. duobus modis. et ca. licet preter ſolitum. Sed in hoc diſſentiunt doctores, an ſponſa de futuro cogatur ſtare cũ ſponſo ſuo: qđ videtur: vt ex̃ de ſpon. ex literis. ⁊ de cõuer. coniuga. ſane. Iteʒ q: pro quolibet mortali peccato poſſumus cogi ad penitẽtiam. xxij. q. j. ca. vlti. † Sed contra ex̃ de ſpon. requiſiuit. et. §. e. q. j. de vi duis. Dicunt quidam ꝙ cogi debet a principio: ſi tamen perſeuerauerit contumax, non eſt amplius cogenda. Tu dicas ſemper eſſe, cogẽdam niſi euidentiſſima ſubſit cauſa. Sũt qui. tñ caſus ſeptem in quibus ſponſa de futuro licite poteſt recedere a ſponſo. Unus ſi alter vult intrare religionẽ, ⁊ illud etiam tenet in ſpõſa de preſenti. ex̃ de cõuer. coniuga. ex publico. Secũdus caſus ſi alter recedit ad remotã regionẽ, nec põt inueniri. ex̃ de ſpon. de illis. Tertius caſus ſi alter incurrit leprã, vel aliquã deformitatem corporis. ex̃ de coniug. lepro. literas. ex̃ de iureiur. quemadmodum. Quartus ſi ſupuenit affinitas, vel ſi fornicet̃ ſpõtanee vel coactus. extra de iureiurand. quemadmodum. §. ea. quidam deſponſauit. Quintus ſm̃ quoſdam eſt ſi mutuo ſe abſoluerint. ex̃ de ſpon. preterea. Sextus ſi contraxit cum alio p verba de preſenti. extra de ſpon. duorum. capi. j. et. ij. ſed in hoc caſu eſt peccatum. Septimus caſus ſi id quod minor fecit nõ vult ſeruare in adulta etate: vt extra de deſponſatio. impub. de illis. Hi caſus et aliqui alij poſſunt his verſibus haberi.

Lepra ſuperueniens, furor, ordo, ſanguis, et abſens:
Leſaq; virginitas, membri damnum, minor etas:
Ac hereſis lapſus, fideiq; remiſſio: protſus
Sponſos diſſociant, et vota futura retractant.

Spõſa vtrũ cogat̃ ſtare cum ſponſo.

† Arg. ad hoc xxxij. q. ij. q̇cum ꝙ. dic vt ibi not. de hoc leg. ⁊ no. xj. q. j. ill. qui.

Spõſa ſolũ tur multis caſib⁹.

Illud a. intel ligit de ſpōſa. d a raptore. pm.

a ¶ D Eſponſa- tas. ¶ Erui .i. auferri a raptore.

b ¶ Deſponſate. j.xxxiij.q.ij.nō ſatis.cōtra vbi precipit nō reddi priori viro.ſed ibi conſentit raptori.⁊ hic loquitur de ſpōſa.de preſenti. Item contra. C. de ſpon.l.j. ibi dicitur ꝙ vni deſpōſata pōt alij nubere. ſed illud eſt abrogatum.

A Tho. ¶ Caſus. Quidaz nomine atho conqueſtꝰ eſt pape mulierē ſibi deſponſatum raptam fuiſſe: quare papa reſcribit Roſtāno archiepiſcopo vt compellat raptorem eā ſibi reſtituere: alioquin cōuocatꝭ ſuis iiij.ps. ſuffraganeis excōmunicet eū,⁊ ipſaz raptam ſi ad ſuum ſponſum noluerit remeare.

c ¶ Remeare. Si intelligas hoc de ſponſa de preſenti planū eſt: ſi de ſpōſa de futuro, dic vt in ſumma.

¶ Sz aliud. ¶ hec eſt.iiij. pars q̄ōnis in q̄ querit q̄d iurꝭ ſit de raptis,et q̄s dicatur raptor vel rapta, vel raptus. Io.de fan.

d R Aptus. ¶ hoc ca.inducit G.vt probet illicitū eſſe coitum in rapta.vnde per conſequēs vult ꝓbare ꝙ debeat a ſecundo ſeparari ſi eā raperet: cum illicite ei adiungat: ita tamen ꝙ ille q̄ ſcd̄o rapuerit,non xps. tractaſſet ꝑmo de ſpōſalibꝰ.⁊ ad hoc inducit capitu. ſequens.

e L Ex illa. ſz vbi ſit lex illa: ignoro forte in codice theodoſia-

D Eſponſatas puellas,⁊ poſt ab alijs raptas, placuit erui[a],⁊ reddi eis quibus ante fuerāt deſponſate[b], etiam ſi eis raptoribus vis illata conſtiterit.

Item Ioānes Chryſoſtomꝰ Roſtanno archiep̄o.

¶ Cōmunione priuetur ſponſa niſi raptorē deſerere,⁊ ad ſpōſum ſuū redire voluerit.

A Tho preſentium lator dū in noſtro ſeruitio fideliter excubaret,quendā virum feminam ſibi deſponſatā conquerit rapuiſſe:⁊ ideo fraternitas tua noſtra authoritate ſuffulta,ſuffraganeos ſuos ep̄os preſentialiter cōuocet:et ſic vnanimi ſentētia ſi ſponſam huic raptor non reddiderit,tā idē ꝗ̄z rapta ſi ad priſtinū ſuuz ſpōſuz remeare[c] noluerit,oīm communione priuētur. Sed aliud eſt priori conditioni renunciare,et de nuptijs cū alio agere: aliud eſt rapi,hoc eſt illicite conſtuprari.

Unde Iſidorꝰ etymologiarum lib.v.c.xxiij.ait.

¶ Quid ſit raptus.

R Aptꝰ[d] eſt illicitꝰ coitꝰ a corrūpēdo dictꝰ. vnde q̄ raptu potit,ſtupro fruitur. Hec autē nō ab alio rapta,ſed alij deſpōſata monſtrat. raptā vero talē dici ꝓhibet Gelaſiꝰ papa,dicens:

¶ Ibi raptꝰ admittit vbi puella abducit de cuiꝰ ante nuptijs nihil actum probat.

L Ex illa[e] ꝑteritoꝝ principum ibi raptum dicit eſſe cōmiſſuz,vbi puella de cuius ante nuptijs nihil actū fuerat, videbat abducta. Quod autē in fine capituli ſubiungitur: Etiam ſi eis a raptoribus vis illata ꝯſtiterit[f]: ideo additū eſt,quia raptarū alie ſe rapiēdas exponūt,alie violenter abducunt. Quolibet ergo modo rapiantur,priori reddende ſunt. Hec autē[g] (vt ſupra dictū eſt) non inter raptas,ſed inter alias deſpōſatas cōnumerat: et ideo nō eſt huic auferēda,⁊ priori reddēda. ¶ Sequūtur alie authoritates q̄bꝰ iſta ꝓhibet nubere ſcd̄o,⁊ iubet redire ad priora vota.

Ait em̄ Syricius papa Hymerio ep̄o Terracon̄.

¶ Puellā alij deſponſatā alter accipere non valet.

D E cōiugali violatione requiſiſti,ſi puellam alteri deſponſatam,alter in matrimoniū poſſet accipere. Tale ergo ꝯnubiū anathematizamus,et modis oībꝰ ne fiat ꝓhibemꝰ: q2 illa benedictio quam nupture ſacerdos īponit,apd̄ fideles cuiuſdam ſacrilegij inſtar eſt ſi vlla trāſgreſſione violet. Sed authoritate hac Syricii illa ꝓhibet ad ſecūda vota trāſire,q̄ in ꝓpria domo eſt ducta[h],⁊ cū ſponſo ſuo eſt velata ⁊ benedicta. Taliū diſceſſione violat benedictio quā nupture ſacerdos imponit. verū hāc necdū ſpōſus in ſuā duxerat, nec cum ea benedictionē acceperat. Nō ergo hac authoritate huiuſmodi copula ꝓhibet.

Item illd̄ Euſebij pape: Deſponſatam puellam non licet parentibus alij viro tradere: ſimiliter ⁊ de huiuſmodi deſpōſata intelligitur, que videlicet cum ſponſo eſt velata ⁊ benedicta. Item obijcit illud Gregorij[i]: Que ꝓpter frigiditatē a viro ſuo ſeparata eſt, et alij nupta fuerit: ſi vir eiꝰ aliam cognouerit,illa eſt detrahēda ſecūdo,⁊ reddēda primo. Sz eodē modo ſoluit: q2 iſta vcz cū illo benedictionē acceperat.

Auguſt. de fide pactionis et conſenſus.

¶ Si q̄s alicui mulieri ꝯſenſꝰ fidē fecerit,nō licet illi aliā ducere. Palea.

D Uobus modis dicitur

no, potius contrariū inuenio: vt.C. de rap.vir.l.j.§.q̄bus.ſed illud nō tenet: vt extra de rapto.cum cauſam.

¶ Quod autem. ¶ hec eſt.v.pars q̄ōnis in qua dicit ꝙ ſi per v̄ba de preſenti fuerit ſpōſa ⁊ rapta, oībꝰ modis viro reddenda eſt. Io.de fan.

f ¶ Cōſtiterit.§. e.deſponſatas.

g ¶ hec autez.de qua agitur in themate.

D E coniugali. ¶ Caſꝰ. Aliqua fuit deſponſata alij per verba de preſenti. querebatur vtrū alter poſſit eam accipere in vxorē? Et reſpōdetur ꝙ nō: ⁊ ſic ꝯtrahētes debent anathematizari. naz ſi quis violat benedictionē quā nupture ſacerdos imponit,ſacrilegium facit nupture,non q̄ ad matrimoniū,ſz quo ad copulā carnalem. Uel nupture .i. carnaliter cognoſcende.

¶ Sed authoritate. ¶ Caſꝰ. Soluit G.⁊ male dicens ꝙ ſi ſponſa velata ſit et benedicta cū ſpōſo,⁊ in domum ducta,dz reddi priori, alioquin nō. hoc autē facit G. reſpōdēdo quibuſdā.c.cōtra hoc allegatis. Illud Greg.xxxiij. q.j.requiſiſti.

h ¶ Ducta. hoc male ſoluit.nā huiuſmodi ſolennitates non faciunt ad eſſentiā matrimonij.xxx.q̄ōne.v.noſtrates.

i ¶ Illd̄ gregorij. xxxiij.q.j.c.j.⁊c.

D Uobꝰ. ¶ Caſus. Caſum huius palee ſic pone. Dicit em̄ hic ꝙ ſi aliq̄s deſpōſaue-

rit aliquam fide pactionis,nō debet aliam ducere.ſi tamen duxerit,maneat cū ſecūda: agat tamē penitentiam de fide mentita. Si autē contraxerit per fidē conſenſus, erit tantū matrimoniū cū prima.⁊ hoc in pͥma parte. In ſecunda dicit̄ q̄ fides pactionis eſt quādo aliq̄s ꝓmittit alicui mulieri q̄ accipiet eā in vxorē ſi permiſerit rē ſecū habere. Fides conſenſus eſt cū inter ſe conſentiunt per verba de preſenti. Secūda pars incipit ibi: Eſt autē.

Quidam vir. ¶ Caſus. In ſuperiori cauſa tractatū eſt de quibuſdam impedimentis matrimonij: et q̄ matrimoniū non eſt inter religioſas perſonas ſi de nouo contrahāt: ſed ne idem putet̄ eſſe inter īfideles. ideo magiſter ſupponit hāc.xxviij.cauſa3, in qua oſtēdit matrimoniū eſſe inter eos. Oſtendit etiā quid iuris ſit ſi alter infideliū ꝯuertat̄: ⁊ addit vtrum debeat dici bigam⁹ qui ante baptiſma habuit vnā,⁊ poſtea alteram. vt autem hec omnia cōpetentius agat,ꝓponit thema, de q̄ tres elicit queſtiones.

a ¶ Quidā vir infidelis. Superiori cā.v. notātur cauſe que ꝓhibēt matrimoniū cōtrahere,et contractū iubent dirimere: verbi gratia: votū, ordo, religionis habitus, ligatio,⁊ publice honeſtatis iuſtitia. in hac ꝑo cauſa ponunt̄ q̄ impediūt matrimoniū: verbi gratia: diſpar cultus, vel diſſimilitudo fidei, vt inter fideles ⁊ infideles. et primo tractat an matrimoniū ſit inter infideles,⁊ oſtēdit etiam q̄d iuris ſit ſi alter de duobus coniugib⁹ infidelib⁹ ad fidem † conuertatur.

Quod autē. ¶ Hec.q.diuidit̄ in q̄nq3 partes: in pͥma quarū ꝓbat mult̄ authoritatib⁹ q̄ matrimoniū nō eſt inter infideles. Scđa ibi: Si q̄s. Tertia ibi: Iā nunc. Quarta ibi: Cōtra. Quinta ibi: Ex his. Io.de fan.

¶ Caſus. Hic intitulat̄.j.q. qua querit̄ an ſit matrimonium inter infideles. Et certum eſt q̄ ſic: vt.j.e.§.j.⁊.c.j. Gra. tamen pro vtraq3 parte allegat,⁊ bene ſoluit.j.e.§.ex his. Ponit etiam quedam in hac queſtione que ad ſecundā pertinent queſtionē: que eſt an altero remanente infideli poſſit conuerſus ad fidem ſe alij copulare,et de hoc quid iuris ſit, in ſecunda queſtione tractatur. Eſt ergo caſus hui⁹.§.talis.ꝓbat hic G.ſuperficialiter inter infideles nō eſſe matrimoniū.⁊ hoc facit quatuor authoritatib⁹.ſ. vna Pauli, duab⁹ Aug. ⁊ vna Amb.

b ¶ Quod autē. Hic intitulat̄ prima.q.an.ſ.matrimonium ſit inter infideles: ⁊ certum eſt q̄ ſic,licet non ſit ratum.j.e.§.j. ⁊ ca.j. G. tamen ad vtrāq3 partem allegat, ⁊ bene ſoluit.j.e.§. ex his. ſed quia in hac queſtione quedā.c.ponūtur pertinentia ad ſecūdā queſtionē que eſt an altero remanente ī infidelitate poſſit conuerſus ad fidē alij ſe copulare: de ea videam⁹. No|tandū ergo q̄ cum vnus coniugū ad fidē conuertitur: ſi remanens in infidelitate eſt iude⁹, nullo modo fidelis d3 cohabitare cum eo niſi velit ad fidem ꝯuerti: ⁊ ſi nō vult ꝯuerti, poteſt aliā ducere.j.e. iudei. ſ3 contrarium eſt hodie verū: vt extra de diuor. q̄nto. ⁊ ca. gaudem⁹. ſi autē eſt pagan⁹, ⁊ non vult cohabitare, vel vult, ſ3 cū blaſphemia Chriſti: vel vt eam pertrahat ad mortale pctm̄, fidelis pōt cū alio cōtrahere, j.eo. ſi infidelis. et hos tres caſus in quibus licet ei contrahere cum ſcđa, habes ex̄ de diuor. quanto. ⁊ ca. ſe. Si autē vult infidelis cohabitare fideli ⁊ in pace: in electiōe fidelis eſt an velit ei cohabitare vel nō: ſ3 tūc cū altero non poteſt eo viuēte contrahere.j.e.q. iam nunc. ⁊ ca. ſic enim.

fides,⁊ pactionis,⁊ cōſenſus. Si aliq̄s alicui mulieri fidē fecerit pactionis, non debet aliā ducere. ſi aliā duxerit, penitentiam agat de fide mētita: maneat tamē cum illa quā duxit. non eñ reſcindi debet tantū ſacramentū. Si autē fecerit fidē conſenſus, non licet aliā ducere. ſi autē duxerit, dimittet eā, et adherebit prime vxori.

¶ Eſt autem fides pactionis quādo aliq̄s ꝓmittit fidē alicui q̄ eā ducet ſi permiſerit ei rem ſecū habere, vel etiā ꝓ conſenſu. Fides autē cōſenſus eſt quādo etſi nō ꝯſtrigat manū, corde tñ ⁊ ore cōſentit ducere, ⁊ mutuo ſe cōcedūt vn⁹ alij, et mutuo ſe ſuſcipiunt.

¶ Cauſa.xxviij.

Quidā vir infidelis[a] in coniugio poſit⁹, ad fidē ꝯuerſus eſt. vxor vero ei⁹ fidei odio chriſtiane ab eo diſceſſit. ille quandam fidelem in vxorē accepit. qua mortua cleric⁹ efficit̄. tādē vite ⁊ ſciētie merito in epiſcopū eligitur. Hic primum queritur an cōiugiū ſit inter infideles? Secundo an liceat huic aliā ducere priore viuente? Tertio an ſit reputandus bigamus qui ante baptiſmū habuit vnam,⁊ poſt baptiſmum alteram?

¶ Queſtio.i.

Quod autē[b] inter fideles coniugium nō ſit, multis authoritatibus probatur. Ait eñ Paulus: Omne[c] quod non eſt ex fide, peccatum eſt. Coniunctio autem infidelium non eſt ex fide, et ideo peccatum[d] eſt. Non eſt ergo coniugiū, q2 nullū coniugium peccatū eſt.

Item Auguſt. Non eſt vera[e] pudicitia hominis infidelis cū coniuge ſua. Ubi autem vera pudicitia eſſe nō poteſt, ibi nec verum coniugium eſt.

Itē Ambro. Juſſit[f] Eſdras dimitti[g] vxores alienigenas per quas ibant ad deos alienos. Non eſt enim putandum matrimonium quod extra[h] dei decretum eſt factum: ſed cum cognoſcitur, eſt emendandū[i].

Item Auguſtinus. Non eſt

c ¶ Omē q̄ð non eſt ex fide.i. q̄ð fit ex certa ſciētia ꝯtra fidē, eſt peccatū. de peni. diſt. iij. §. item illud.

d ¶ Peccatum. vt. xxxvj. diſt. deinde.

e ¶ Non eſt vera.i. ad veritatem ducens.

¶ Juſſit Eſdras. ¶ Hiſtoria. Legit̄ in Eſdra q̄ filij Iſrael tp̄e babylonice captiuitat̄,⁊ poſt reuerſionē de illa duxerūt ī mr̄imoniū alienigenas ꝯ p̄ceptū dñi, ſ3 poſtea ad p̄ceptū ⁊ admonitionē Eſdre dimiſerūt eas.

f ¶ Juſſit. hoc ca. non facit ad propoſitum, quia non erat inter eos matrimoniū niſi de ſolo facto. ſed q̄ dñs permiſerit eſſe fidelē cum vxore infideli, intelligitur cum matrimonium preceſſerat inter eos.

g ¶ Dimitti. a iudeis.

h ¶ Extra.i. contra.

i ¶ Emendandum. Argu. q̄ non currit preſcriptio in

† Sub. altero remanē te ī infidelitate vel ſi alter de duob⁹ ꝯiugib⁹ fidelib⁹ d ſcedat a fide altero remanē te ī fide ſm̄ h. vel alr̄. tractauit magiſter de duobus īpedimētis, ſc3 de voto ⁊ de ꝯiugūs ⁊ ſpōſalib⁹ ī nō intēdit tractare de diſpari ꝯiugio ⁊ bigamis. vt autem hec ⁊c. Io.d.f.

Matrimonium eſt inter infideles.

Rom. iiij.

Coniugiū infidelium alter cōuertat̄ ad fidē an poſſit ſecū ſ. delib. habitare.

Extra de vitanda.

Luce xiiij.§.

Luce xiiij.f.

Mat. xix.d.

j. Cor. vij.d.

ad Ti ca.ij. Iudei ſolius fallant ſias ꝯ pagani